NEDERLANDSCH-INDISCH LEGER.

REGELING

VAN DE

BEVORDERING, HET ONTSLAG EN HET OP NON-ACTIVITEIT STELLEN

VAN DE

EUROPEESCHE OFFICIEREN;

BENEVENS

REGLEMENTEN

op het toekennen van pensioen, gagement en onderstand aan die Officieren en militairen beneden dien rang, en

AAN HUNNE

WEDUWEN EN KINDEREN.

VERZAMELD

DOOR

KOPPEN,

Lant. aan de Kon. Mil. Academie.

BREDA.
DESE & COMP.

1882.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI—6.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

VI 6

NEDERLANDSCH-INDISCH LEGER.

REGELING

VAN DE

BEVORDERING, HET ONTSLAG EN HET OP NON-ACTIVITEIT STELLEN

VAN DE

EUROPEESCHE OFFICIEREN;

BENEVENS

REGLEMENTEN

op het toekennen van pensioen, gagement en onderstand aan die Officieren en militairen beneden dien rang, en

AAN HUNNE

WEDUWEN EN KINDEREN.

VERZAMELD

DOOR

H. KOPPEN,

1ste-Luit. der Infant. aan de Kon. Mil. Academie.

BREDA,
BROESE & COMP.

1882.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.E.N.W.

INHOUD.

REGELING van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren der in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht:
I. Van de bevordering . . . . . Bladz. 1.
II. » het ontslag . . . . . » 12.
III. » » op non-activiteit stellen . . . . . » 20.

REGLEMENT op het toekennen van pensioen en onderstand aan de Europeesche en aan de daarmede gelijk gestelde officieren van de landmacht in Nederlandsch-Indië. . . . . » 25.

REGLEMENT op het toekennen van gagement aan de Europeesche militairen, beneden den rang van officier, van de landmacht in Nederlandsch-Indië, en aan de hun gelijkgestelde militaire personen. » 40.

REGLEMENT op het toekennen van pensioen en onderstand der weduwen en kinderen van de Europeesche officieren en militairen beneden dien rang, van de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht. . . . . » 54.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 29-06-2010
Nomor : 468/PN-MUSEUM/10
: 0010-27372460
: 10080 31200
Asal : Museum Pusat

REGELING van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren der in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht. (Koninkl. besluit dd. 24 November 1859, N°. 69; Indisch Staatsblad 1860, N°. 26; A. O. 1860, N°. 13, ad I.)

EERSTE AFDEELING.

Van de bevordering.

ART. 1. De bevelhebber der landmacht wordt door den Koning benoemd. Wanneer bij het openvallen van zijne plaats de benoeming van den opvolger niet geschiedt of in *Nederlandsch-Indië* niet bekend is, of wanneer de benoemde in de spoedige aanvaarding zijner betrekking verhinderd wordt, voorziet de Gouverneur-Generaal in de tijdelijke waarneming.

ART. 2. De benoeming van de generaals-majoor geschiedt door den Koning bij keuze uit de kolonels van de onderscheidene wapens der landmacht in *Nederlandsch-Indië*, uitgenomen die van de militaire administratie en van den geneeskundigen dienst, om het even of die kolonels in *Nederlandsch-Indië* aanwezig of uit die gewesten afwezig zijn. De benoemde generaals-majoor, vroeger tot een der speciale wapens behoort hebbende, houden op daartoe verder te behooren.

Wanneer bij het openvallen eener plaats van generaal-majoor een der gevallen aanwezig is, vermeld in het tweede lid van art. 1, voorziet de Gouverneur-Generaal in de tijdelijke waarneming.

ART. 3. De bevordering van officieren van de in *Nederlandsch-Indië* aanwezige landmacht, tot en met den rang van kolonel ingesloten, geschiedt door den Gouverneur-Generaal, den bevelhebber gehoord.

ART. 4. De bevorderingen geschieden over elk wapen afzonderlijk, doch over elk geheel wapen, met dien verstande:

1°. dat als één wapen worden beschouwd:
   a. het korps officieren der genie en der sappeurs;
   b. het korps officieren der militaire intendance en der kwartiermeesters;

2°. dat de officieren, die, ter zake van het waarnemen van speciale dienstbetrekkingen, bij hun wapen worden gevoerd à la suite, als gedetacheerd, of voor memorie, afgescheiden van de vervulling der bij hun wapen opengevallen plaatsen, tot bevordering in aanmerking kunnen worden gebracht (doch slechts tot en met de rangen, welke voor de door hen bekleed wordende betrekkingen zijn aangenomen), wanneer de onmiddellijk boven hen staande officier van het wapen waartoe zij behooren, naar ouderdom in rang, tot een hoogeren rang bevorderd wordt.

ART. 5. De bevorderingen geschieden uit de oudsten in rang van den rang naastvoorgaande aan dien, in welken de vacatures bestaan; voor zoover die oudsten in rang, bij een onberispelijk gedrag, genoegzamen dienstijver, de vereischte kunde en volkomene geschiktheid voor den hoogeren rang bezitten.

Van deze bepaling kan worden afgeweken, tot belooning:

1°. van een schitterend wapenfeit of van eene uitstekende militaire daad;

2°. van buitengewone militaire talenten, gebleken uit daden of geschriften, gepaard aan uitstekenden dienstijver en loffelijk gedrag, waardoor geacht wordt zekerheid te bestaan, dat de betrokken officier bijzondere geschiktheid bezit om in hoogere rangen den lande belangrijke diensten te bewijzen.

Eene dusdanige bevordering kan echter niet geschieden dan na een dienst in *Nederlandsch-Indië* van ten minste 5 jaren in den rang van luitenant (tweeden en eersten); 3 jaren in dien van kapitein, en 2 jaren in iederen hoogeren rang.

In de besluiten, krachtens het 2de lid van dit artikel genomen, moet de reden der bevordering uitdrukkelijk worden vermeld.

ART. 6. In de voordrachten tot bevordering worden geen officieren opgenomen, die niet in *Nederlandsch-Indië* aanwezig zijn, op den dag waarop de voordracht geschiedt.

Deze bepaling is, evenals in de gevallen waarin in volgende artikelen daarvan is afgeweken, niet van toepassing op officieren die:

1°. in *Nederland* aanwezig zijnde, bij de landmacht, bij de schutterijen, of bij eenige andere korpsen aldaar, wanneer die op den voet van oorlog zijn gebracht, tijdelijk dienst verrichten;

2°. volgens de verordeningen op het verleenen van verlof buiten *Nederlandsch-Indië*, aan officieren van de landmacht in die gewesten, met behoud van aanspraak op bevordering uit *Nederlandsch-Indië* afwezig zijn (1); doch in

---

(1) *a.* Aan de officieren van het Indisch leger van alle rangen, wapens en diensten, aan wie een verlof wegens 15-jarigen onafgebroken dienst, geheel doorgebracht in rangen waarin een verlof verkrijgbaar is, wordt verleend, kan behoud van aanspraak op bevordering, welke hun zonder zoodanig verlof zoude zijn te beurt gevallen, worden toegekend.

Dit voorrecht zal echter niet langer duren dan 2 jaren, tenzij het verlof tot herstel van gezondheid mocht zijn verlengd.

b. Het verlof met behoud van aanspraak op bevordering is geen verkregen recht voor alle officieren, die 15 jaren onafgebroken in Indië verbleven zijn, maar eene belooning voor diegenen, die steeds met onderscheiding gediend hebben en volkomen geschikt geoordeeld worden tot het bekleeden van hoogere rangen.

c. De hierboven bedoelde verloven zullen worden verleend onder 's Konings nadere goedkeuring. Een volledig extract uit het stamboek en uit den conduitestaat worden overgelegd bij elk der aan het Ministerie van Koloniën in te zenden voorstellen; om de invoege voorschreven voorloopig verleende verloven aan 's Konings bekrachtiging te onderwerpen.

d. Wanneer officieren genoodzaakt worden het Indische leger tijdelijk te verlaten tot herstel van gezondheid, zullen zij, ook bij een korteren onafgebroken Indischen dienst dan van 15 jaren, aanspraak kunnen maken op het sub *a* hiervoren toegekende voorrecht, mits zij steeds met onderscheiding gediend hebben en volkomen geschikt geoordeeld worden tot het bekleeden van hoogere rangen.

e. Officieren, staande verlof buiten Indië, een hoogeren rang verkrijgende, kunnen de aan dien rang verbonden pensioenen niet erlangen, dan na, in Indië teruggekeerd zijnde, minstens *twee* achtereenvolgende jaren aldaar in dien rang te hebben gediend, met uitzondering nochtans van de gevallen, waarin de op het verleenen van pensioenen bestaande bepalingen eene afwijking van dien regel wettigen.

Officieren van het Indische leger, die zich met verlof in Europa bevinden

geen geval langer dan de reden tot uitzondering bestaat, en met dien verstande, dat de sub 2 vermelde officieren alleen den rang kunnen bekomen, die onmiddellijk staat boven dien, welken zij bekleedden op het oogenblik van hun vertrek uit *Nederlandsch-Indië*.

ART. 7. De officieren, die vóór hunne aankomst in *Nederlandsch-Indië*, of gedurende hunne afwezigheid met verlof uit die gewesten:

1°. diensten verrichten, die bepaaldelijk aan den rang van officier verbonden zijn, en die in *Nederland* geen invloed oefenen op den ouderdom in rang;

2°. burgerlijke diensten verrichten, door of vanwege den Koning aan hen opgedragen, ten behoeve der Kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen;

3°. bestemd worden tot het waarnemen van eenige speciale dienstbetrekking bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, of tot het beoefenen van wetenschappelijke vakken, ten nutte van den algemeenen dienst in die gewesten, worden, mits hun vertrek naar *Nederlandsch-Indië* daardoor ten minste gedurende 6 maanden is vertraagd geworden, met betrekking tot art. 6 beschouwd, zooveel vroeger dan het tijdstip hunner aankomst in *Nederlandsch-Indië* in die gewesten aanwezig te zijn geweest, als de tijd bedraagt, gedurende welken hun vertrek derwaarts is vertraagd geworden.

Indien uit het vorenstaande volgt, dat officieren gerekend moeten worden in *Nederlandsch-Indië* aanwezig te zijn geweest op een tijdstip, waarop zij, bij toepassing van het 1ste lid van art. 5, in eene reeds plaats gehad hebbende bevordering begrepen hadden kunnen worden, worden zij bij eerstvolgende gelegenheid bevorderd, met toekenning van ouderdom in rang boven degenen van hun wapen, die, jonger in rang, inmiddels reeds tot den naastvolgenden hoogeren rang zijn bevorderd.

ART. 8. Vreemdelingen, na 1 Januari 1876 aangesteld tot officier bij het Nederlandsch-Indische leger, komen ter bevordering tot kapitein bij een der vier hoofdwapens of bij de mi-

---

en gedurende hun aanwezen in *Nederland* bij het leger aldaar tijdelijk dienst verrichten, blijven deelen in de bevorderingen bij het Indische leger, even alsof zij daarbij actief dienende waren. (A. O. 1878, N°. 72.)

litaire administratie niet in aanmerking, dan nadat zij als Nederlander zijn genaturaliseerd. (Aldus gewijzigd bij K. B. dd. 28 Mei 1876, N°. 19; A. O. 1876, N°. 104.)

ART. 9. Bij de oorspronkelijke benoeming tot 2den luitenant wordt, bij gelijke dagteekening van benoeming, de rangschikking bepaald: door den Koning, wanneer de benoeming in *Nederland* geschiedt, en door den Gouverneur-Generaal, wanneer de benoeming in *Nederlandsch-Indië* plaats heeft.

De ouderdom in rang voor de bevordering rekent van de dagteekening van het besluit der benoeming, met dien verstande, dat voor de tot 2de luitenants bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* benoemde cadetten van de Koninklijke Militaire Academie, die dagteekening geacht wordt dezelfde te zijn als die van het besluit, waarbij de cadetten voor de landmacht in *Nederland*, die gelijktijdig aan het officiers-examen hebben voldaan, tot 2den luitenant benoemd zijn, en dat zij rang nemen boven de in *Nederlandsch-Indië* gelijktijdig benoemde 2de luitenants van de wapens waartoe zij behooren; terwijl deze rang nemen boven de 2de luitenants, die uit de korpsen der landmacht in *Nederland* gelijktijdig tot dien rang bij het leger in *Nederlandsch-Indië* zijn benoemd.

Voor de hoogere rangen rekent de ouderdom in rang van de dagteekening van het besluit der benoeming, en bij gelijke dagteekening, naar de rangschikking der officieren in hunnen vorigen rang.

ART. 10. Aan officieren in werkelijken dienst worden geene rangen gegeven, hooger dan die verbonden aan de betrekkingen, welke zij waarnemen.

ART. 11. De krijgsgevangen officieren worden in de voordrachten tot bevordering opgenomen, met dien verstande evenwel, dat zij alleen den rang kunnen bekomen, welke onmiddellijk staat boven dien, welken zij bekleedden op het oogenblik dat zij krijgsgevangen werden gemaakt.

ART. 12. De officieren, die in *Nederlandsch-Indië* non-actief zijn, ten gevolge van het terugkeeren, hetzij van verlof buiten die gewesten, hetzij uit krijgsgevangenschap, — van het geheel of gedeeltelijk ontbinden van korpsen, of van het opheffen van betrekkingen, worden almede in de voordrachten tot bevordering opgenomen evenals zij, die in *Nederlandsch-Indië* non-actief

zijn tot herstel van gezondheid, of van voor den vijand bekomen wonden. (Aldus gewijzigd bij K. B. dd. 30 Juli 1875, N°. 63; A. O. 1875, N°. 106.)

ART. 13. De officieren, die om eenige in art. 12 niet genoemde reden in *Nederlandsch-Indië* non-actief zijn, worden in de voordrachten tot bevordering niet opgenomen. (Aldus gewijzigd bij A. O. 1870, N° 75, en 1875, N°. 106.)

ART. 14. Almede worden, tot zij den werkelijken militairen dienst hervatten, in de voordrachten tot bevordering niet opgenomen de in *Nederlandsch-Indië* aanwezige officieren, die diensten verrichten, welke vreemd zijn aan den militairen dienst bij de landmacht in die gewesten.

Deze bepaling is evenwel niet van toepassing op de officieren, die:

1°. geen hoogeren rang dan dien van 1sten luitenant bekleeden;

2°. aan de tijdelijke waarneming van eenig burgerlijk bestuur, de uitoefening paren van eenig militair bevelhebberschap;

3°. bij de schutterijen of andere niet tot het leger behoorende korpsen tijdelijk worden gedetacheerd om dienst te doen;

4°. met eenige politieke zending of andere commissiën ten behoeve der Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen worden belast;

5°. behoorende tot den geneeskundigen dienst, worden benoemd tot eene civiele geneeskundige betrekking of belast met de waarneming van daarmede gelijkstaande functiën, en te dier zake bij de landmacht worden gevoerd à la suite, als gedetacheerd, of voor memorie.

Indien officieren, in het 1ste lid van dit artikel vermeld, ten minste 15 jaren onafgebroken als officier bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* hebben gediend, en volkomen geschikt geoordeeld worden voor den naastvolgenden hoogeren rang, wordt het 1ste lid niet op hen toegepast, dan na verloop van twee jaren sedert het tijdelijk verlaten van den werkelijken militairen dienst.

In de gevallen, vermeld sub 4 en 5 van het 2de lid van dit artikel, kan evenwel alleen de rang worden verkregen, die onmiddellijk staat boven dien, welken de belanghebbenden bekleedden op het oogenblik van het tijdelijk verlaten van den werkelijken militairen dienst.

ART. 15. Evenals in de gevallen, waarbij dit in andere artikelen in het bijzonder is vermeld, geschiedt iedere bevordering, die, uithoofde van onvoorziene omstandigheden, niet heeft plaats gehad op het oogenblik waarop zij, bij toepassing van het 1ste lid van art. 5, had kunnen hebben plaats gehad, met toekenning van ouderdom in rang boven degenen van het betrokken wapen, die, jonger in rang, inmiddels reeds tot den naastvolgenden hoogeren rang zijn bevorderd.

ART. 16. De vorenstaande bepalingen, behalve die, welke uitsluitend opperofficieren betreffen, zijn van toepassing op alle officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, en op alle daartoe behoorende militaire personen, wier betrekkingen, uithoofde van den aard hunner diensten bij de militaire administratie en bij den geneeskundigen dienst, aan officiersrangen zijn gelijkgesteld; voor zoover daarvan in volgende artikelen niet geheel of gedeeltelijk wordt afgeweken, ten aanzien van den generalen of plaatselijken staf, de magazijnmeesters der artillerie, het korps officieren van de militaire administratie en het personeel van den geneeskundigen dienst.

ART. 17. In de openvallende plaatsen van hoofdofficieren van den generalen staf, kan door den Gouverneur-Generaal worden voorzien door overplaatsing met of zonder bevordering, doch altijd met instandhouding, zooveel mogelijk, van de bepalingen van dit besluit, van hoofdofficieren of kapiteins van andere wapens, die voor dien specialen dienst eene bijzondere geschiktheid bezitten.

De hoofdofficieren van den generalen staf kunnen tot bevordering in aanmerking worden gebracht (doch slechts tot en met de rangen, welke voor de door hen bekleed wordende betrekkingen zijn aangenomen), wanneer de onmiddellijk boven hen staande hoofdofficier, bij het wapen waarvan ze herkomstig zijn, naar ouderdom in rang, tot hoogeren rang bevorderd wordt.

Bijaldien deze bepaling de bevordering van den chef van den generalen staf, luitenant-kolonel zijnde, tot den rang van kolonel, langer dan twee jaren zou vertragen, kan hij na verloop van dien tijd tot kolonel benoemd worden.

De hoofdofficieren van den generalen staf kunnen door den

Gouverneur-Generaal ook worden teruggeplaatst bij de wapens waarvan ze herkomstig zijn (1).

ART. 18. De openvallende plaatsen bij den plaatselijken staf, voor zoover daarin niet wordt voorzien door het tijdelijk detacheeren van officieren van andere wapens, wier aanspraak op bevordering bij de wapens waartoe zij behooren daardoor niet ophoudt, worden vervuld door overplaatsing van officieren van andere wapens van de landmacht.

ART. 19. In de openvallende officiersplaatsen bij de magazijnmeesters der artillerie wordt voorzien, zoowel door benoeming, als door bevordering van officieren-magazijnmeesters en door overplaatsing van officieren van het wapen der artillerie.

Indien de voorziening tot en met de rangen, die voor de officieren-magazijnmeesters zijn aangenomen, plaats heeft door bevordering in het korps, geschiedt deze, behoudens het bepaalde in het 1ste lid van art 5, gelijktijdig met die der eigenlijke artillerie-officieren, zonder echter dezen voorbij te streven.

[Worden onderofficieren benoemd tot magazijnmeesters der 3de klasse (2de luitenant), dan worden daartoe gekozen zij, die daarvoor geschikt zijn en door ijver, administratieve kunde, ondervinding in den magazijnmeesters-werkkring en beschaving uitmunten; doch niet welke als soldaat in de 2de klasse van militaire discipline zijn geplaatst geweest, en *voorwaardelijk* die, welke eene degradatie hebben ondergaan.]

ART. 20. In de openvallende plaatsen bij het korps officieren der militaire intendance en der kwartiermeesters kan, behalve door bevordering, in enkele gevallen worden voorzien door overplaatsing van officieren van andere korpsen, met of zonder

---

(1) De hoofdofficieren van den generalen staf kunnen, onder Onze nadere goedkeuring, tijdelijk bij een der vier hoofdwapens gedetacheerd worden, in welk geval zij rekenen in de sterkte van dat wapen en het stafdistinctief behouden. (K. B. dd. 30 Maart 1876, N° 19, art. 17; A. O. 1876, N°. 92.)

De officieren van den generalen staf dragen de uniform van het wapen waartoe zij te voren behoorden, met een rondgaand goud galon, ter breedte van 2,5 cM., langs de bovenzijde der handboorden van den jas, en op de voorzijde der kwartiermuts eene in goud geborduurde ster met 6 punten, welker grootste en kleinste middellijnen 4 en 2 cM. bedragen.

De officieren van den generalen staf, als zoodanig à la suite gevoerd van hun wapen, volgen, behoudens het bepaalde bij art. 5 (der regeling van de bevordering enz.), de promotie van dat wapen; bij bevordering keeren zij daarbij

bevordering, doch altijd met instandhouding, zooveel mogelijk, van de bepalingen van dit besluit (1).

ART. 21. De bevorderingen van de officieren van gezondheid en apothekers geschieden op de wijze vermeld in het 1ste lid van art. 5, met dien verstande evenwel, dat van het bezit der vereischte kunde voor den naastvolgenden hoogeren rang, voor zooveel aangaat de officieren van gezondheid en de apothekers der 2de klasse, moet zijn gebleken uit een afgelegd examen. Dit examen wordt niet (2) meer gevorderd voor den rang van officier van gezondheid 1ste klasse bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*. Om tot dien rang te kunnen worden bevorderd, moet evenwel een practisch examen in de geneesen heelkunde worden afgelegd, volgens een daarvoor door den Gouverneur-Generaal daar te lande vast te stellen programma. (K. B. dd. 1 Juli 1871, N°. 13, art. 5; A. O. 1872, N°. 11, en 1876, N°. 60.)

ART. 22. De bevordering van adjunct-paardenarts tot paarden-arts (rang van 1sten luitenant) geschiedt op de wijze vermeld in het 1ste lid van art. 5, met dien verstande evenwel, dat de adjunct-paardenarts ten minste 3 jaren in dien rang moet gediend en daarin blijken van bekwaamheid gegeven hebben, alvorens tot paardenarts bevorderd te kunnen worden. (Aldus gewijzigd bij K. B. dd. 20 Dec. 1864, N°. 115; A. O. 1865, N°. 15.)

De bevordering tot paardenarts der 1ste klasse (rang van kapitein) geschiedt gelijktijdig met die tot ritmeester van de 1ste luitenants van het regiment cavalerie, van denzelfden

---

terug, tenzij er krachtens de 2de alinea van dit artikel termen worden gevonden, om hun een anderen werkkring aan te wijzen, dat zij daarbij ingedeeld blijven.

(1) In de openvallende plaatsen bij het korps officieren der militaire administratie wordt voorzien:

a. Bij het korps militaire intendance door bevordering, en voor zooveel betreft den laagsten (kapiteins-) rang, door overplaatsing van alleszins geschikte officieren van het korps officieren-kwartiermeesters;

b. bij het korps officieren-kwartiermeesters door bevordering;

c. bij het korps militaire intendance en kwartiermeesters in enkele gevallen door overplaatsing van officieren van andere korpsen, met of zonder bevordering, doch altijd met instandhouding, zooveel mogelijk, van de bepalingen vervat in de regeling van de bevordering, enz. (Gouv.-besl. dd. 7 Nov. 1870, No. 4, art. 2; A. O. 1870, No. 178.)

(2) Aldus gewijzigd bij K. B. dd. 1 Maart 1881, No. 10; A. O. 1881, No. 26.

ouderdom in rang, zonder echter dezen in bevordering voorbij te streven (1).

ART. 23. Tot het afleggen van examen voor den naastvolgenden hoogeren rang worden de officieren van gezondheid en de apothekers der 2de klasse naar ouderdom in rang opgeroepen, nadat zij ten minste 3 jaren in hunnen rang gediend hebben.

Indien de vervulling van opengevallene plaatsen zulks noodzakelijk maakt, kan het in het 1ste lid genoemde driejarig tijdvak worden verkort.

Bijaldien officieren van gezondheid of apothekers:

1°. tot het afleggen van het examen voor den naastvolgenden hoogeren rang opgeroepen zijnde, daarvan afzien;

2°. aan de vereischten van dat examen niet voldoen;

zullen zij niet nader worden opgeroepen, maar na ommekomst van de eerstvolgende 2 jaren aanvraag kunnen doen tot het afleggen van examen voor den naastvolgenden hoogeren rang.

Deze bepaling wordt niet toegepast op degenen, die, op het tijdstip dat het examen plaats heeft, ter zake van dienstverrichtingen of van ziekte, welke echter altijd blijken moet uit eene door militaire geneeskundigen afgegeven verklaring, buiten de mogelijkheid zijn daaraan deel te nemen.

Het in het 3de lid genoemde tweejarig tijdvak kan worden verkort voor degenen, die uithoofde van langdurigen dienst te velde, of op afgelegen posten, geoordeeld worden zich niet genoegzaam te hebben kunnen voorbereiden. Die eerst van het afleggen van het examen voor den naastvolgenden hoogeren rang heeft afgezien, en daarna aan de vereischten van het examen, tot welks aflegging hij is toegelaten, niet heeft voldaan, kan vervolgens, telkens na verloop van ten minste

---

(1) De formatie der paardenartsen bij het leger in *Nederlandsch-Indië* wordt vastgesteld op:

2 van de 1ste klasse (rang van kapitein); 2 van de 2e klasse (rang van 1sten luitenant), en 1 van de 3de klasse (rang van 2den luitenant), met bepaling, dat de bevordering van de paardenartsen zal geschieden gelijktijdig met die der officieren van de cavalerie van dat leger van gelijken ouderdom in rang, zonder echter dezen in bevordering voorbij te streven, met dien verstande nochtans, dat het vastgestelde getal paardenartsen van de 1ste en 2de klasse niet worde overschreden. (Kon. Besl. dd. 23 Mei 1870, No. 22; A. O. 1870, No. 123, en 1876, No. 60.)

één jaar, zijne aanvraag om toelating tot het afleggen van een nader examen herhalen.

ART. 24. Bij de oorspronkelijke benoeming tot officieren van gezondheid en apothekers der 2de klasse en tot paardenarts der 3de klasse wordt, bij gelijke dagteekening van benoeming, de rangschikking bepaald: door den Koning, wanneer de benoeming in *Nederland* geschiedt, en door den Gouverneur-Generaal, wanneer de benoeming in *Nederlandsch-Indië* plaats heeft.

De ouderdom in rang voor de bevordering rekent van de dagteekening van het besluit der benoeming, met dien verstande, dat de in *Nederlandsch-Indië* gelijktijdig benoemden rang nemen boven de in *Nederland* benoemden. Voor de hoogere rangen rekent de ouderdom in rang van de dagteekening van het besluit der benoeming, en bij gelijke dagteekening naar de rangschikking in den vorigen rang.

ART 25. Indien de officieren van gezondheid of apothekers in het geval, vermeld in het 4de lid van art. 23, daarna het eerstvolgende examen, aan hetwelk zij kunnen deelnemen, bijwonen, en aan de vereischten daarvan voldoen, nemen zij, bij hunne bevordering, rang boven degenen, die, jonger in rang, sedert het eerste examen, waaraan zij hadden mogen deelnemen, hen in bevordering zijn voorbijgegaan.

ART. 26. De Koning behoudt zich voor:

1°. om gepensionneerde officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, met of zonder bevordering, daarbij weder in dienst te stellen, wanneer zulks geacht wordt te zijn in het belang van 's lands dienst;

2°. om officieren van de landmacht in *Nederland*, met of zonder bevordering, bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* over te plaatsen, onvoorwaardelijk, of met vrijlating om na het verstrijken van een bepaald tijdvak weder bij de landmacht in *Nederland* terug te keeren, dan wel als tijdelijk gedetacheerd; en dus op zoodanige voorwaarden, als de omstandigheden zullen vorderen, doch altijd met instandhouding, zooveel mogelijk, van de bepalingen van dit besluit.

ART. 27. Zonder het in art. 26 sub 2 vermelde voorbehoud te beperken tot officieren in den rang van 2den luitenant, wordt

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

daarvan in den regel geen gebruik gemaakt ten aanzien van officieren in hoogere rangen, dan tot het vervullen van speciale dienstbetrekkingen waarin in *Nederlandsch-Indië* niet behoorlijk kan worden voorzien, of tot voorziening in dringende behoefte, die hare vervulling in het belang van 's lands dienst onvermijdelijk doet achten.

Transitoire bepalingen.

ART. 28. Onverminderd het bepaalde bij de artt. 9 en 24, wordt, ten aanzien van de officieren en militaire personen, wier betrekkingen, uithoofde van den aard hunner diensten bij de militaire administratie en bij den geneeskundigen dienst, aan officiersrangen zijn gelijkgesteld, aan wie bij Koninklijke besluiten, of bij besluiten van den Gouverneur-Generaal, die 's Konings bekrachtiging hebben verkregen, eene andere rangschikking dan naar de dagteekening van het besluit hunner benoeming in hunnen tegenwoordigen rang is aangewezen, deze speciale rangschikking gehandhaafd.

TWEEDE AFDEELING.

Van het ontslag.

ART. 29. Behalve in de gevallen, reeds bij wetten of bij andere algemeene verordeningen vastgesteld, wordt de rang van officier verloren:

1°. door ontslag uit den dienst, bijaldien dit niet vergezeld gaat van de toekenning van pensioen of van behoud van aanspraak daarop;

2°. ten gevolge van het verlies van de hoedanigheid van *Nederlander*.

ART. 30. De officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië* kunnen alleen uit den dienst worden ontslagen:

1°. *eervol*, in een der volgende gevallen:

a. op eigen gedaan verzoek, dat niet kan worden afgewezen dan in tijden van gevaar, van vijandelijke aanranding van *Nederlandsch-Indië*, van verdediging dier gewesten tegen vijandelijke aanvallen, of gedurende het verrichten van dienst te velde;

dan wel op grond van verplichtingen aan de benoeming verbonden, of andere verbintenissen deswege aangegaan; of omdat de officier behoort te worden ontslagen, als verkeerende in een der in de verdere §§ van dit artikel voorziene gevallen;

b. wegens onvoorwaardelijken overgang in burgerlijken dienst;

c. wegens het bekend worden van handelingen, die, waren zij bekend geweest tijdens de benoeming tot officier, die benoeming zouden hebben doen nalaten;

d. wegens redenen die den officier tevens recht doen hebben op pensioen;

e. indien het belang van den dienst vordert, dat de officier, ofschoon door een raad van onderzoek vrijgesproken, uit de gelederen verwijderd worde;

2°. na eene rechterlijke veroordeeling, die, ofschoon het verlies van den militairen rang niet uit haren aard ten gevolge hebbende, nochtans heeft plaats gehad wegens eene handeling, die den officier onwaardig maakt dien rang te bekleeden;

3°. wegens gedragingen of daden in het openbaar, of wegens openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den officiersrang, de eerbied voor den persoon des Konings of voor dien van Zijnen vertegenwoordiger in *Nederlandsch-Indië*, de grondwettige instellingen van het Rijk, de regeeringsbeginselen van de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, of de krijgstucht bepaaldelijk worden aangerand;

4°. in de gevallen voorzien in de artikelen 45, 46, en 47 (1)

(1) Art 45. Aan personen, niet in *Nederlandsch-Indië* geboren, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, kan het verblijf aldaar door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Indië, worden ontzegd.

Art. 46. Aan personen, niet in *Nederlandsch-Indië* geboren, kan door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van *Nederlandsch-Indië*, in het belang der openbare rust en orde, het verblijf in bepaalde gedeelten van *Nederlandsch-Indië* worden ontzegd.

Art. 47. De Gouverneur-Generaal kan, in overeenstemming met den Raad van *Nederlandsch-Indië*, aan personen, binnen *Nederlandsch-Indië* geboren, in het belang der openbare rust en orde, eene bepaalde plaats aldaar tot verblijf aanwijzen, of het verblijf in bepaalde gedeelten van *Nederlandsch-Indië* ontzeggen.

van het reglement op het beleid der regeering van *Nederlandsch-Indië;*

5°. wegens deelneming aan vereenigingen en vergaderingen, vermeld in art. 111 (1) van het sub 4 vermelde reglement;

6°. wegens overtreding der verordeningen tot handhaving van het eigendomsrecht van den Staat op de Gouvernements-archieven in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen;

7°. wegens aanhoudend wangedrag;

8°. wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandelen van minderen, misbruik maken van gezag, inzonderheid wanneer door de eene of andere dezer handelingen stellig nadeel aan den dienst of aan personen is toegebracht;

9°. wegens verregaande nalatigheid in het vervullen der opgelegde plichten;

10°. wegens het aangaan van schulden, in haren oorsprong beneden de waardigheid van den rang van officier, of wegens het aanhoudend maken van schulden, ten gevolge van verkwisting of andere vrijwillige handelingen;

11°. wegens het aangaan van een huwelijk, zonder de daartoe vereischte toestemming te hebben verkregen. (Dit artikel aldus gewijzigd bij K. B. dd. 1 Dec. 1879, N°. 35; A. O. 1880, N° 14.)

ART. 31. De bevelhebber der landmacht en de generaalsmajoor worden door den Koning ontslagen.

Wanneer de Goüverneur-Generaal, den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord, oordeelt, dat het ontslag om eene der redenen, vermeld in de §§ 2 tot en met 11 van art. 30, behoort plaats te hebben, zendt hij zijne daartoe strekkende voordracht, met alle ter zake betrekkelijke stukken aan den Minister van Koloniën, vergezeld van eene schriftelijke verantwoording van den betrokken opperofficier, wien tot dat einde de tegen hem bestaande bezwaren worden medegedeeld.

De betrokken opperofficier wordt, des verkiezende, onder

(1) Art. 111. Vereenigingen en vergaderingen van staatkundigen aard, of waardoor de openbare orde wordt bedreigd, zijn in *Nederlandsch-Indië* verboden. Tegen de overtredingen van dit verbod worden zoodanige maatregelen genomen als de omstandigheden vorderen.

toekenning van vrijen overtocht, door den Gouverneur-Generaal in de gelegenheid gesteld om zich in *Nederland* te gaan verantwoorden.

Hij geniet alsdan met den dag van inscheping het voor zijnen rang bepaalde verlofstraktement der 3de klasse. (Deze alinea aldus aangevuld bij Kon. besluit dd. 28 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1870, N°. 75.) De Koning verleent of weigert het voorgedragen ontslag.

Wanneer een der voormelde opperofficieren, zich met verlof in *Nederland* bevindende, in de termen mocht vallen om ter zake vermeld in de §§ 2, 3, 7, 8, 9 en 10 van art. 30 uit den dienst te worden ontslagen, wordt in *Nederland* een raad van onderzoek over hem bijeengeroepen, even alsof hij tot de landmacht in *Nederland* behoorde; te dien effecte, dat de voor dien raad hier te lande bestaande wettelijke verordeningen op hem worden toegepast, behalve het bepaalde sub 2 van art. 34 der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* N°. 128) (1), en met dien verstande, dat de samenstelling van den raad van onderzoek door den Minister van Oorlog niet wordt bevolen, dan ten verzoeke van den Minister van Koloniën, dat de eerstgenoemde Minister aan dien van Koloniën doet geworden het proces-verbaal en de verdere bescheiden, vermeld in art. 36 der genoemde wet, en dat de laatstgenoemde Minister aan den Koning het verslag en de voorstellen doet, vermeld in art. 37 dier wet, voor zooveel noodig in verband met de bepalingen van art. 2 van Ons besluit van heden, N°. 70. (A. O. 1860, N°. 13, ad II.)

Art. 32. Het al dan niet eervol ontslaan van in *Nederlandsch-Indië* aanwezige officieren, tot en met den rang van kolonel ingesloten, geschiedt door den Gouverneur-Generaal, den bevelhebber der landmacht gehoord.

Indien een officier van de in *Nederlandsch-Indië* aanwezige landmacht zich in *Nederland* bevindt, wordt het ontslag door den Koning verleend, den Minister van Koloniën gehoord. (Deze alinea aldus gewijzigd bij A. O. 1870, N°. 75.)

Art. 33. Het ontslag van officieren, tot en met den rang

---

(1) Deze wet is de »Regeling van de bevordering, het ontslag en het op pensioen stellen van de militaire officieren der landmacht in *Nederland*."

kolonel ingesloten, kan, behalve in de gevallen vermeld in de §§ 1, 4, 5, 6 en 11 van art. 30, niet plaats hebben, dan op advies van een raad van onderzoek in *Nederlandsch-Indië*.

Van het uitgebrachte advies wordt door den Gouverneur-Generaal niet afgeweken, dan ten gunste van den officier over wien het onderzoek heeft plaats gehad.

ART. 34. De raad van onderzoek bestaat uit 7 leden, houdt zijne zittingen te *Batavia*, en is samengesteld in verhouding tot den rang van den betrokken officier, invoege als op de bij dit besluit behoorende tabel wordt aangewezen; met dien verstande, dat onder de 7 leden, zooveel mogelijk, zich zullen bevinden 3 officieren van hetzelfde wapen of dienstvak, en 3 officieren van gelijken rang, doch van vroegere benoeming dan de beschuldigde.

Bij ontstentenis van een of meer officieren van gelijken rang, doch van vroegere benoeming, wordt door officieren van den naastvolgenden hoogeren rang daarin voorzien.

De leden van het korps der militaire administratie, en de officieren van het personeel van den geneeskundigen dienst, zijn in de tabel begrepen onder de rangen waaraan zij zijn gelijk gesteld.

ART. 35. Wanneer de voorzitter van den raad van onderzoek moet zijn generaal-majoor, zal een der te *Batavia* aanwezige generaals-majoor daartoe worden aangewezen, en bijaldien, naar aanleiding van het voorgeschrevene in de voorlaatste alinea van art. 34, mede officieren van dien rang het voorzitterschap bekleeden. (Deze alinea aldus gewijzigd bij K. B. dd. 8 Mei 1867, N°. 60; A. O. 1868, N°. 48.)

De verdere militaire leden van den raad zijn officieren in werkelijken dienst, wier standplaats is *Batavia*, en wel de oudsten in rang der officieren, waaruit hij bestaat, of de in ouderdom van rang onmiddellijk op hen volgende, indien leden, die gewraakt of om eenige andere reden in het bijwonen der zittingen verhinderd zijn, moeten worden vervangen.

ART. 36. De leden van den raad van onderzoek, de voorzitter medegerekend, mogen den officier over wien zal worden geadviseerd, of dengene van wien de beschuldiging tegen hem is uitgegaan, niet in bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, tot den 6den graad ingesloten.

De tot den raad behoorende officieren, die vermeenen mochten in een bijzonder geval zich van het bijwonen der zittingen van den raad te moeten onthouden, moeten de redenen daarvoor, voor zooveel noodig, door de tusschenkomst van den commandant der 1ste militaire afdeeling op Java, bepaald opgeven aan den bevelhebber der landmacht, die de al dan niet geldigheid dier redenen beoordeelt, en naargelang daarvan, van de waarneming van het lidmaatschap al dan niet vrijstelt. De officier over wien het onderzoek plaats grijpt, heeft het recht om eenmaal twee der tot den raad behoorende officieren, waartegen hij bezwaren mocht hebben, te wraken, zonder de redenen daarvoor op te geven.

Hij kan de zittingen van den raad bijwonen, en bij de behandeling zijner zaak zich-zelven verdedigen, of een anderen officier, mits diens standplaats *Batavia* is, met zijne verdediging belasten.

Alle wrakingen moeten geschieden alvorens het verhoor van den beschuldigde een aanvang heeft genomen.

Evenzoo moet de beschuldigde officier vóór dat tijdstip opgeven, welk ander officier zijne verdediging op zich neemt, in welk geval die officier bij de zittingen van den raad wordt toegelaten, terwijl, indien de beschuldigde of zijn verdediger niet verschijnt, de raad, dien onverhinderd, met de behandeling der zaak voortgaat.

ART. 37. Wanneer een officier in werkelijken dienst of op non-activiteit in de termen valt, om, hetzij ter zake van het omschrevene in § 2, of wel uithoofde dat bezwaren tegen hem zijn ingebracht wegens handelingen vermeld in de §§ 3, 7, 8, 9 en 10 van art. 30, voor den raad van onderzoek te worden geroepen, vaardigt de bevelhebber der landmacht de vereischte bevelen uit tot de bijeenkomst van den raad. Bij den last tot het doen bijeenkomen van den raad worden tevens, ter uitreiking aan diens voorzitter, gevoegd:

1°. de berichten of andere bescheiden tot de zaak betrekkelijk;
2°. afschriften van de conduitelijsten nopens den officier over wien het onderzoek plaats heeft, voor zoover die voorhanden zijn;
3°. een staat van dienst betreffende dien officier.

De sub 1°. en 2°. vermelde stukken worden, door tusschen-

komst van den territorialen commandant, onder wien de garnizoens- of verblijfplaats van den beschuldigden officier ressorteert, in afschrift aan hem medegedeeld, terwijl hem, elders dan te *Batavia* zijnde, vergund wordt zich derwaarts te begeven, in diervoege, dat hij zich aldaar kunne bevinden ten minste 14 dagen vóór het bijeenkomen van den raad.

ART. 38. De voorzitter van den raad van onderzoek belast een der leden met de werkzaamheden van secretaris.

ART. 39. Zoodra de raad van onderzoek zitting heeft genomen wordt overgegaan:

1°. om de aangeduide handeling te onderzoeken, den beschuldigde te ondervragen en te hooren;

2°. om, zulks den raad noodig voorkomende, alle inlichtingen in te winnen, die de juiste beoordeeling der zaak kunnen bevorderen;

3°. om de verdediging van den beschuldigde, voorgedragen door hem of door den officier, dien hij daarmede belast heeft, aan te hooren.

Het inwinnen der sub 2°. vermelde inlichtingen geschiedt door tusschenkomst van den bevelhebber der landmacht, of van de Europeesche ambtenaren van het openbaar ministerie, naargelang de inlichtingen van militaire of van burgerlijke autoriteiten of personen verlangd worden.

De officier met de werkzaamheden van secretaris belast, houdt nauwkeurig aanteekening van de verhooren en van hetgeen verder in de zittingen wordt verhandeld; welke aanteekeningen, na door den raad te zijn goedgekeurd, door den voorzitter en secretaris worden onderteekend.

De zittingen van den raad kunnen door de te *Batavia* aanwezige officieren, die zulks mochten verlangen, worden bijgewoond.

ART. 40. Nadat de raad van onderzoek de zaak betreffende den beschuldigden officier in haren geheelen omvang heeft onderzocht, gaat hij over tot het uitbrengen van een advies.

De voorzitter legt aan den raad de volgende vraag voor:

1°. is de beklaagde schuldig aan hetgeen hem ten laste wordt gelegd?

Indien de beslissing daarop bevestigend is, stelt hij de tweede vraag:

2°. moet de beschuldigde diensvolgens uit den dienst worden ontslagen?

Terwijl, bij de toestemmende beantwoording dezer vraag, nog de vraag wordt gedaan:

3°. zijn er verzachtende omstandigheden aanwezig?

Het advies wordt uitgebracht bij stemming met ongeteekende, dicht gevouwen briefjes, bevattende enkel de woorden *ja* of *neen*, in eene bus gestoken.

ART. 41. Onmiddellijk na elke stemming worden de briefjes, na door den voorzitter te zijn geopend, eerst door hem en daarna door een der andere leden van den raad, overluid opgelezen; terwijl van de bevinding door den secretaris proces-verbaal wordt opgemaakt, waarna de stembriefjes door den voorzitter dadelijk worden vernietigd.

Het proces-verbaal wordt, na door den voorzitter en de overige leden te zijn geteekend, met de verdere bescheiden, door de tusschenkomst van den commandant der 1ste militaire afdeeling op *Java*, aan den bevelhebber der landmacht gezonden, terwijl een afschrift van het proces-verbaal, door de zorg van dien bevelhebber, aan den beschuldigden officier wordt uitgereikt.

ART. 42. Bijaldien de raad van onderzoek zich voor het ontslag uit den dienst heeft verklaard, doet de bevelhebber der landmacht van het plaats gehad hebbende verslag aan den Gouverneur-Generaal, met bijvoeging van zoodanige voorstellen, als de aard der zaak medebrengt; voor zooveel noodig in verband met de bepalingen van art. 2 van Ons besluit van heden, N°. 70. Dit verslag wordt mede bij vrijspraak vereischt, ter beoordeeling of het belang van den dienst vordert, den betrokken officier eervol uit den dienst te ontslaan met behoud van aarspraak op pensioen, of met gelijktijdige toekenning van pensioen. (Deze 2de alinea aldus toegevoegd bij K. B. dd. 20 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1870, N°. 75.)

ART. 43. Wanneer een officier van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, tot en met den rang van kolonel ingesloten, terwijl hij zich met verlof in *Nederland* bevindt, in de termen mocht vallen, om, ter zake vermeld in de §§ 2, 3, 7, 8, 9 en 10 van art. 30, uit den dienst te worden ontslagen, is van toepassing het laatste lid van art. 31, en wel in diervoege, dat de betrokken officier voor die toepassing steeds wordt beschouwd als behoorende tot het garnizoen te *'s-Gravenhage*.

ART. 44. De in deze en in de volgende afdeeling vermelde bepalingen zijn, behalve die, welke bij uitsluiting opperofficieren betreffen, van toepassing op alle officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië* en op alle daartoe behoorende militaire personen, wier betrekkingen, uithoofde van den aard hunner diensten bij de militaire administratie en bij den geneeskundigen dienst, aan officiersrangen zijn gelijk gesteld.

DERDE AFDEELING.

Van het op non-activiteit stellen.

ART. 45. De bevelhebber der landmacht en de generaals-majoor kunnen niet op non-activiteit worden gesteld, dan om eene der volgende redenen:

1°. de bevelhebber, in de gevallen vermeld in de §§ 2*b*, 3 en 4 van art. 46;

2°. de generaals-majoor in de gevallen vermeld in de §§ 1, 2, 3 en 4 van art. 46.

(Dit artikel is aldus gewijzigd bij K. B. dd. 28 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1870, N° 75.)

ART. 46. Geen officier van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, tot en met den rang van kolonel ingesloten, kan op non-activiteit worden gesteld, dan om eene der volgende redenen:

1°. wanneer er officieren overcompleet geraken òf door de opheffing der betrekking welke zij bekleeden, òf door de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het kops waartoe zij behooren;

2°. bij terugkomst:

a. van het verlof buiten *Nederlandsch-Indië* (1);

---

(1) Indien de sterkte van het officierskorps bij eenig onderdeel des legers beneden de eischen der formatie blijft, en de financieele grenzen, door die formatie met betrekking tot de traktementen gesteld, niet worden overschreden door de bezoldiging der bij dat onderdeel boven de formatie gevoerde officieren van het *Nederlandsche* leger, is de Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* binnen de voormelde grenzen bevoegd: om officieren, die overcompleet zijn, in hunnen rang bij terugkeer van verlof buiten *Nederlandsch-Indië*, voor zoover het belang van den dienst dit vordert, in activiteit te herstellen vóórdat de formatie daartoe vrijheid geeft (punt 1 van art. 5 van het K. B. dd. 28 Januari 1882, N°. 13).

b. uit krijgsgevangenschap, wanneer er geen vacatures in zijnen rang bestaan;

3°. bij tijdelijke ongesteldheid, welke hem langer dan zes maanden ongeschikt maakt om dienst te doen; moetende die ongesteldheid echter altijd blijken uit eene door militaire geneeskundigen afgegeven verklaring (1);

4°. op verzoek, met of zonder bezwaar van den lande;

5°. wanneer hij, borgplichtig zijnde, in een der gevallen verkeert, waarin, bij het vigeerend reglement op het stellen van borgtochten door de landscomptabelen, voor civiele ambtenaren schorsing is bepaald. (Dit artikel aldus gewijzigd bij K. B. dd. 22 Dec. 1865, N°s. 83 en 84, 22 Juni 1868, N°. 62, en 28 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1866, N°. 15, 1868, N°. 47, en 1870, N°. 75.)

ART. 47. Het traktement van non-activiteit bedraagt in

---

(1) Ten einde het legerbestuur in staat te stellen, om, in verband met bovengenoemd voorschrift, steeds het noodige te kunnen verrichten, zal, zoodra een officier, ten gevolge van tijdelijke ongesteldheid, zes maanden geen dienst heeft gedaan, hiervan door den afdeelings- of gewestelijken militairen commandant, in wiens commandement hij zich bevindt, worden gerapporteerd, onder mededeeling of de ongesteldheid *al* dan *niet* voor den vijand is ontstaan.

In het eerste geval zal dit moeten blijken uit de geneeskundige verklaring, bedoeld sub 3 van art. 46 der regeling voornoemd. (A. O. 1876, N°. 112.)

De op non-activiteit gestelde officieren zullen hunne woonplaats opgeven aan den afdeelings- of gewestelijken militairen commandant, in wiens commandement zij verblijf hebben gekozen, door tusschenkomst van welke autoriteit zij almede hunne verzoeken aan hoogerhand behooren in te dienen.

De infanterie-officieren, die op non-activiteit zijn gesteld, zullen, bij ontvangst der betrekkelijke kennisgave, uit de sterkte van het korps worden gebracht, en zal hiervan worden melding gemaakt op de gewone veranderingsstaten, met aanhaling daarbij van het Gouvernements-besluit of van de dispositie, waarbij de op non-activiteitstelling is geregeld.

Elke drie maanden zal de afdeelings- of gewestelijke militaire commandant, in wiens commandement de op non-activiteit geplaatste officier zich bevindt — c. q. onder overlegging van eene geneeskundige verklaring, — over zijnen ziektetoestand rapporteeren, terwijl, wanneer die officier weder voor den actieven dienst geschikt is, mede onder overlegging van zoodanig certificaat, door genoemde autoriteit, het voorstel wordt gedaan hem weder in activiteit te herstellen.

Na ontvangst van het 3-maandelijksche rapport, dat, voor officieren van speciale wapens en diensten, door tusschenkomst van de respectievelijke chefs moet worden ingediend, zal worden beoordeeld of zoodanig officier op non-activiteit blijven, dan wel den dienst moet verlaten. (A. O. 1876, N°. 39.)

Nederlandsch-Indië twee-derde gedeelten van het activiteitstraktement naar rang en wapen.

ART. 48. Het op non-activiteitstellen geschiedt in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal: voor zooveel de generaals-majoor en verdere officieren betreft, den bevelhebber der landmacht gehoord (1).

ART. 49. Vervallen bij K. B. dd. 28 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1870, N°. 75.

ART. 50. De officieren op non-activiteit blijven onderworpen aan de militaire rechtsmacht, en mogen het grondgebied van den Staat of van *Nederlandsch-Indië* niet verlaten zonder toestemming: wanneer zij in *Nederland* zijn, van den Minister van Koloniën, en wanneer zij in *Nederlandsch-Indië* zijn, van den Gouverneur-Generaal.

ART. 51. Wanneer opperofficieren door den Gouverneur-Generaal op non-activiteit zijn gesteld:

1°. de bevelhebber, om eene der redenen vermeld in de §§ 2*b*, 3 en 4 van art. 46;

2°. de generaals-majoor, om eene der redenen vermeld in de §§ 1, 2*a* en *b*, 3 en 4 van art. 46, worden zij door hem, zoodra mogelijk nadat de reden waarom zij op non-activiteit werden gesteld zal opgehouden hebben te bestaan, in activiteit hersteld; voor zooveel betreft de generaals-majoor, den bevelhebber der landmacht gehoord. (Dit artikel aldus gewijzigd bij K. B. dd. 28 Maart 1870, N°. 13; A. O. 1870, N°. 75.)

ART. 52. Door den Gouverneur-Generaal worden, den bevelhebber der landmacht gehoord, in activiteit hersteld de officieren vermeld in de §§ 1 en 2*a* en *b* van art. 46, naargelang dat er plaatsen in hunnen rang bij het wapen waartoe zij behooren openvallen, en de officieren vermeld in de §§ 3 en 4 van hetzelfde artikel, wanneer de reden, waarom zij op non-activiteit werden gesteld, zal opgehouden hebben te bestaan, en de gelegenheid tevens aanwezig is, om hen in eene openstaande plaats van hunnen rang te doen invallen (2).

(1) K. B. dd. 28 Maart 1870, N°. 13, art. 3; A. O. 1870, N°. 75, luidt: De Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt gemachtigd om het te stellen op non-activiteit overeenkomstig art. 46, en het herstellen in activiteit overeenkomstig art. 52, aan den bevelhebber der landmacht op te dragen.

(2) Zie noot behoorende bij art. 48.

Slotbepaling.

ART. 53. Wanneer officieren, dienende of gediend hebbende bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, bezwaren inbrengen over het niet of niet behoorlijk toepassen op hen in *Nederlandsch-Indlë* van de in dit besluit vervatte bepalingen, en die bezwaren gegrond bevonden worden, behoudt de Koning zich voor, bij een met redenen omkleed besluit, daarin te voorzien, in overeenstemming met de in dit besluit gestelde regelen.

ART. 54. Het tegenwoordig besluit wordt in werking gebracht te rekenen van en met den 1sten Juni 1860.

Met dat tijdstip zijn alle vroegere verordeningen nopens het bevorderen, ontslaan en op non-activiteitstellen van militaire officieren der landmacht in *Nederlandsch-Indië*, buiten werking gesteld.

TABEL aanwijzende de samenstelling van den raad van onderzoek, in verhouding tot den rang van den beschuldigden officier.

2de Luitenant.	1ste Luitenant.
1 luitenant-kolonel (voorzitter),	1 luitenant-kolonel (voorzitter),
1 majoor,	1 majoor,
1 kapitein,	2 kapiteins,
1 1ste luitenant,	3 1ste luitenants.
3 2de luitenants.	

Kapitein.	Majoor.
1 kolonel (voorzitter),	1 generaal-majoor (voorzitter),
1 luitenant-kolonel,	1 kolonel,
2 majoors,	2 luitenant-kolonels,
3 kapiteins.	3 majoors.

Luitenant-kolonel.	Kolonel.
1 generaal-majoor (voorzitter),	1 generaal-majoor (voorzitter),
3 kolonels,	6 kolonels.
3 luitenant-kolonels.	

Wanneer de beschuldigde officier een kolonel is, wordt, bij ontstentenis van een voldoend aantal kolonels of generaalsmajoor in actieven dienst, wier standplaats *Batavia* is, de raad van onderzoek voltallig gemaakt door elders op *Java* gestati-

onneerde kolonels of generaals-majoor in actieven dienst, of door op *Java* verblijfhoudende officieren van dien rang, hetzij op non-activiteit of des noods gepensionneerd. (Deze alinea aldus gewijzigd bij K. B. dd. 8 Mei 1867, N°. 60; A. O. 1868, N°. 48.)

Voorts is bij art. 4 van het Gouv.-besl. dd. 15 Juni 1870, N°. 24, krachtens artikel 3 van het K. B. dd. 28 Maart 1870, N°. 13, aan den commandant van het leger en chef van het Departement van Oorlog in *Nederlandsch-Indië* opgedragen, het stellen op non-activiteit van hoofd- en mindere officieren, overeenkomstig art. 46 van het K. B. dd. 24 Nov. 1859, N°. 69, met uitzondering echter van het bij § 4 daarvan bedoeld geval, zoomede het herstellen in activiteit van die officieren, overeenkomstig art. 52 van gemeld K. B., voor zooveel hunne op non-activiteitstelling door hem is geschied; met bepaling, dat van bedoelde mutatiën, voor zooverre het Departement van Oorlog zulks noodig oordeelt, aanteekening wordt gehouden in de stamboeken en daarvan melding zal worden gemaakt in de *Javasche Courant*.

REGLEMENT op het toekennen van pensioen en onderstand aan de Europeesche en aan de daarmede gelijk gestelde officieren van de landmacht in Nederlandsch-Indië. (K. B. dd. 1 December 1879, N°. 34; A. O. 1880, N°. 13.)

ART. 1. Recht op pensioen heeft de officier, die 40 of meer dienstjaren kan doen gelden, dan wel, door wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag, ongeschikt is geworden voor de waarneming van den actieven militairen dienst in *Nederlandsch-Indië*.

Waar in dit reglement niet bepaaldelijk wordt gewag gemaakt van effectieve dienstjaren, doelt het woord dienstjaren op een diensttijd berekend overeenkomstig de artikelen 5 $^{1}/_{m}$. 7.

ART. 2. Het recht op pensioen in artikel 1 bedoeld gaat verloren:

a. door overgang van het Nederlandsch-Indische leger bij eenigen anderen tak van 's Rijks dienst in *Nederland* of zijne Koloniën of bezittingen;

b. door overtreding der verordeningen tot handhaving van het eigendomsrecht van den Staat op de Gouvernementsarchieven in 's Rijks Koloniën of bezittingen;

c. door ontslag uit den dienst, wanneer dit niet eervol wordt toegekend, en

d. door vervallenverklaring van den militairen stand bij rechterlijke uitspraak.

Vervolging wegens misdrijf schorst het verleenen van pensioen tot na de uitspraak van het eindvonnis.

ART. 3. Pensioen wordt ook toegekend aan den officier, die in het belang van den dienst eervol ontslagen wordt, nadat hij door een raad van onderzoek werd vrijgesproken.

ART. 4. Ziels- en lichaamsgebreken worden onderscheiden naargelang zij al dan niet *in* en *door* den dienst zijn ontstaan.

Ziels- en lichaamsgebreken *in* en *door* den dienst ontstaan worden, met uitsluiting van alle andere, gerekend te zijn:

a. dezulken, die 't gevolg zijn van verwonding of verminking in den strijd bekomen, en

b. die welke, òf beschouwd moeten worden als het dadelijk gevolg van vermoeienissen en ontberingen bij oorlogsverrichtingen, òf wèl, ontstaan zijn, buiten den oorlog, doch bij omstandigheden, zoodanig uitsluitend aan het volbrengen van militaire dienstplichten verbonden, dat zij in dit opzicht met de gevolgen van oorlogsverrichtingen kunnen worden gelijk gesteld.

ART. 5. Bij de regeling van het pensioen worden, behoudens de uitzonderingen in art. 6 vermeld, alle diensten toegerekend, volbracht in eenige militaire, maritieme of burgerlijke rijksbetrekking, recht gevende op pensioen of gagement, gerekend van en met den eersten der maand, waarin die dienst een aanvang nam.

Onder die diensten zijn ook begrepen die, welke bij mobiele schutterijen onder de wapenen zijn volbracht — mits onmiddellijk opgevolgd door diensten bij 's Rijks zee- of landmacht, bij het korps mariniers of bij de landmacht in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, — en die volbracht bij de lijfwachten aan de hoven der inlandsche vorsten te *Soerakarta* en te *Djokjokarta*.

Diensten, elders dan in *Nederlandsch-Indië* volbracht, worden toegerekend in dezelfde verhouding, waarin dit zou plaats hebben, indien zij op zich-zelven moesten strekken tot regeling van pensioen.

ART. 6. Bij de regeling van het pensioen wordt *niet* in rekening gebracht:

a. de diensttijd, volbracht vóór het intreden van het 19de levensjaar;

b. de tijd, doorgebracht op non-activiteit, niet verleend overeenkomstig de punten 1, 2 en 3 van art. 46 van 's Konings besluit dd. 24 Nov. 1859, N°. 69;

c. de diensttijd van den wegens desertie rechterlijk veroordeelde, voorafgegaan aan zijne weder indienststelling;

d. de tijd der hechtenis, ook der preventieve, van hem, die veroordeeld is tot correctioneele gevangenisstraf of tot militaire detentie;

e. de tijd, gedurende welken de militien in reserve gesteld of met groot verlof is geweest, en

f. de tijd na het verstrijken der maand, in welke de voordracht tot toekenning van pensioen den Koning of den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt aangeboden.

Voor de *helft* worden in rekening gebracht de dienstjaren, voorafgegaan aan eene dienst-interruptie van meer dan één jaar.

Tenzij de slot-alinea van artikel 5 aanleiding geve tot dubbele berekening, wordt *enkel*, d. i. jaar voor jaar, in rekening gebracht:

a. de tijd, buiten *Nederlandsch-Indië* doorgebracht, hetzij met verlof, dan wel als gedetacheerd bij het Nederlandsche leger, of à la suite van het koloniaal werfdepot; een en ander gerekend, voor de beide eerstvermelde gevallen, van en met den dag van inscheping in *Nederlandsch-Indië* tot en met den dag van ontscheping aldaar, en

b. de tijd in krijgsgevangenschap doorgebracht.

Voor zoover hierboven niet anders is bepaald, wordt *dubbel* in rekening gebracht, de tijd in 's Rijks dienst doorgebracht in *Nederlandsch-Indië* of op reis derwaarts, gerekend van en met den dag van inscheping in *Nederland* of elders (1).

ART. 7. Bij de opsomming van den diensttijd, ter berekening van het aantal dienstjaren, worden de overschietende maanden voor een jaar berekend, indien zij ten minste zes volle maanden bedragen.

Anders worden zij verworpen.

Deze bepaling is niet van toepassing op de berekening van het minimum van dienst, vermeld in art. 1.

---

(1) Naar aanleiding der ministerieele depêche dd. 25 Maart 1879, Lett. C, N°. $^1/_{640}$, wordt mits deze ter kennis van het leger gebracht, dat op grond van het Kon. Besl. dd. 30 Nov. 1858, N°. 68, bij de berekening van den voor pensioen geldenden diensttijd van Europeesche militairen, diensten, vroeger ter kuste van *Guinea* bewezen, in aanmerking komen naar den maatstaf van: één jaar dienst aldaar voor 3 jaren dienst in *Nederland* of $1^1/_2$ jaar dienst in *Nederlandsch-Indië*.

ART. 8. Voor den 2den luitenant, alsmede voor den officier van hoogeren rang, die *in* en *door* den dienst voor de verdere waarneming van den dienst ongeschikt werd, strekt tot grondslag der berekening van het hem te verleenen pensioen het normale bedrag, vastgesteld voor den door hem jongst bekleeden rang. In alle andere gevallen wordt het pensioen alleen dan overeenkomstig dien rang geregeld, wanneer de belanghebbende daarin minstens twee jaren in *effectieven* dienst doorbracht. Bij gebreke van dien wordt het pensioen geregeld, overeenkomstig den onmiddellijk voorafgaanden rang.

De officier wordt geacht in *effectieven* dienst te zijn, zoolang hij tot de sterkte van het leger wordt geteld, tenzij hij daarbij gevoerd wordt, als:

a. non-actief op verzoek, met of zonder bezwaar van den lande;

b. met verlof buiten *Nederlandsch-Indië*.

Titulaire rangen komen bij de berekening van het pensioen niet in aanmerking (1).

ART. 9. Het normale jaarlijksche pensioensbedrag is:

voor den	luitenant-generaal . . .	*f* 9000
» »	generaal-majoor	» 6000
» »	kolonel	» 4500
» »	luitenant-kolonel . . .	» 3500
» »	majoor	» 2800
» »	kapitein	» 2000
» »	1sten luitenant	» 1500
» »	2den luitenant	» 1200.

ART. 10. Behoudens eventueele verhooging overeenkomstig de artikelen 13 en 14, wordt het bedrag, dat aan de berekening van het pensioen ten grondslag ligt, ten *volle* toegekend:

1°. aan den officier, die 40 of meer dienstjaren kan doen gelden, en

---

(1) Bij kabinetsrescript dd. 16 Juni 1881, N°. 7, is bepaald, dat bij de toepassing van art. 8, de non-activiteit, het verlof en het ontslag in *Nederlandsch-Indië* moeten gerekend worden in te gaan van en met den dag waarop het genot van activiteits-traktement, ten laste van het IIde Hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, ophoudt, en wijders, dat bij die toepassing, de non-activiteit en het verlof in *Nederlandsch-Indië* moeten geacht worden te eindigen, van en met den dag waarop weder activiteits-traktement wordt genoten ten laste van het IIde Hoofdstuk dier begrooting.

2°. aan den officier, die gepensionneerd wordt wegens ziels- of lichaamsgebreken, het gevolg van verwonding en verminking, hetzij in den strijd bekomen dan wel op andere wijze *in* en *door* den dienst ontstaan.

ART. 11. Behoudens eventueele verhooging overeenkomstig de artikelen 13 en 14, wordt aan den officier, die gepensionneerd wordt wegens ziels- of lichaamsgebreken, *in* en *door* den dienst ontstaan, indien hij niet valt in de termen van het vorige artikel, pensioen toegekend:

1°. wanneer hij 15 of minder dienstjaren kan doen gelden, tot een bedrag gelijk aan de helft van het voor zijnen rang vastgestelde normale bedrag, en

2°. wanneer hij meer dan 15 dienstjaren telt, tot een bedrag gelijk aan het in dit artikel sub 1 bepaalde, vermeerderd met 4 ten honderd voor elk dienstjaar, dat hij boven de 15 kan doen gelden.

ART. 12. Behoudens eventueele verhooging overeenkomstig de artikelen 13 en 14. wordt aan den officier, die niet valt in de termen der beide vorige artikelen, pensioen toegekend tot een bedrag gelijk aan de helft van het aan de berekening ter grondslag liggende, vermeerderd met 5 ten honderd voor elk dienstjaar, dat hij boven de 20 kan doen gelden.

De pensioenen worden in volle guldens bepaald, waarbij de overschietende onderdeelen als één gulden worden berekend.

ART. 13. Het bedrag van het pensioen, berekend volgens de artikelen 10, 11 of 12, wordt verhoogd, indien verwonding of lichaamsgebreken gepaard gaan:

a. met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van een der ledematen of met het volkomen onherstelbaar verlies van het gezichtsvermogen in één der oogen, met *een vierde gedeelte*, en

b. met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van twee of meer ledematen, of met het volkomen onherstelbaar verlies van het gezichtsvermogen in de beide oogen, met *de helft.*

Indien het volkomen onherstelbaar verlies van het gezichtsvermogen in de beide oogen gepaard gaat met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van een of meer lede-

maten, dan komen, voor de berekening dezer verhooging, ieder der oorzaken van toekenning afzonderlijk in aanmerking.

Door ledematen worden bepaaldelijk verstaan handen en voeten, onverschillig of zich aan het verlies daarvan dat van armen en beenen al dan niet paart.

De in dit artikel vermelde verhoogingen worden toegekend, ongeacht de oorzaken der verminking, tenzij deze gelegen zijn in eigen moedwillige handelingen of in ongeregeld gedrag.

ART. 14. Officieren, die ondanks het verlies of het gemis van 't noodzakelijk gebruik van een of meer ledematen of van het gezichtsvermogen in een der oogen, blijven doordienen, verkrijgen, wanneer zij later gepensionneerd worden, boven het hun dan toekomend pensioen, de verhooging overeenkomstig art. 13, berekend naar den rang waarin (en tot zoodanig bedrag als) zij die zouden hebben ontvangen indien zij niet waren blijven doordienen.

Overigens ligt ten grondslag aan de toekenning van pensioen de toestand, waarin de belanghebbende zich bevindt bij 't verlaten van den dienst.

Latere verbetering of verergering brengt in de vaststelling van het pensioen in den regel geen verandering. Bij uitzondering kan echter het pensioen verhoogd worden overeenkomstig artikel 13, ook na de toekenning; mits de aanvraag daartoe inkome binnen een jaar nadat de belanghebbende den dienst verliet, en het verlies of het gemis dat aan deze verhooging ten grondslag ligt, het rechtstreeksche gevolg zij van de verwonding of het lichaamsgebrek, waarvoor het pensioen oorspronkelijk werd toegekend.

ART. 15. Behoudens het bepaalde in de 2de alinea van dit artikel, gaat het pensioen in van en met den dag volgende op dien, waarop het traktement het laatst genoten werd, tenzij echter de aanvrage om in het genot van pensioen te komen, wordt ingediend later dan één jaar na de toekenning van het ontslag, in welk geval het pensioen ingaat van en met den 1sten der maand, waarin de aanvrage wordt ontvangen, in *Nederlandsch-Indië* bij het Departement van Oorlog, in *Nederland* bij dat van Koloniën.

In geen geval wordt het pensioen genoten gedurende den tijd, dien de officier, *buiten bezwaar van den lande*, met verlof of non-actief doorbracht.

ART. 16. Wordt de gepensionneerde in actieven dienst hersteld bij 's Rijks zee- of landmacht, dan wel bij de koloniale landmacht of de Gouvernements-marine, dan kan hem vergund worden het pensioen geheel of gedeeltelijk gelijktijdig te genieten met de inkomsten aan den actieven dienst verbonden.

Die vergunning wordt verleend in *Nederland* door den Koning, in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, onder 's Konings nadere goedkeuring. Verlaat de gepensionneerde den dienst bij het Nederlandsch-Indische leger opnieuw, dan wordt zijn pensioen, overeenkomstig de bepalingen van dit reglement, herzien, met inachtneming van zijnen jongst doorgebrachten diensttijd. Het opnieuw te verleenen pensioen zal in geen geval minder bedragen dan het vroeger genotene.

Het pensioen wordt in zijn geheel gelijktijdig genoten met de soldij en de toelage, verbonden aan de Militaire Willemsorde (1) en aan de benoeming tot broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw (2). Uitgenomen de gevallen, waarin de wet anders bepaalt, kan het pensioen, krachtens dit reglement toegekend, niet gelijktijdig worden genoten met ander pensioen ten laste van de geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën of bezittingen.

ART. 17. Wordt de gepensionneerde geplaatst in eene betrekking, waaraan het uitzicht op burgerlijk pensioen verknocht is, dan wordt te dier zake eene korting op zijn pensioen toegepast.

Die korting bedraagt:

a. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van minder dan *f* 1600:

---

(1) Riddersoldijen per jaar voor de 4de klasse Militaire Willemsorde voor militairen te land en te water, beneden den rang van officier in *Nederlandsch-Indie*:

Adjudant-onderofficier..... *f* 230. Korporaal..... *f* 80.
Sergeant-majoor..... » 190. Soldaat of tamboer.. » 65.
Sergeant..... » 140.

Bovenbedoelde riddersoldijen worden verdubbeld voor ridders 3de klasse. (Wet van 22 April 1864; Staatsblad N°. 33.)

(2) Deze toelage bedraagt *f* 200 's jaars. (Wet van 29 September 1815, N°. 49; Staatsblad 1815, N°. 47.)

25 ten hönderd van de eerste *f* 600;
50 ten honderd van de volgende *f* 400;
75 ten honderd van het overige;

b. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van *f* 1600 of hooger, 50 ten honderd van het geheele bedrag.

De korting houdt op wanneer de gepensionneerde den burgerlijken dienst weder verlaat.

ART. 18. Wordt hij geplaatst in eene burgerlijke rijksbetrekking, waaraan geen uitzicht op pensioen verbonden is, dan zijn op hem van toepassing de bepalingen van het Koninklijk besluit dd. 21 April 1863, N°. 25 (1). Het pensioen wordt in zijn geheel gelijktijdig genoten met de schadeloosstelling verbonden aan het lidmaatschap der Staten-Generaal (2).

---

(1) Het Koninklijk besluit dd. 21 April 1863, N°. 25; Indisch Staatsblad N°. 97, luidt:

Art. 1. Pensioenen ten laste der Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen kunnen worden genoten gelijktijdig met niet bij de wet vastgestelde bezoldigingen ten laste van het Rijk in Europa, onder de navolgende bepalingen.

Art. 2. De bezoldigingen van meer dan *f* 2000 's jaars, verbonden aan ambten, welke zijn of zullen worden opgedragen aan hen, die in het genot zijn van een pensioen ten laste van de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, hetwelk insgelijks meer dan *f* 2000 's jaars bedraagt, ondergaan eene vermindering naarmate van elke *f* 100 pensioen, welke boven de *f* 2000 wordt genoten.

De korting bedraagt *f* 50 voor elke *f* 100 pensioen boven de *f* 2000 tot en met *f* 3000.

Zij wordt verhoogd:

a. met *f* 25 voor elke *f* 100 pensioen boven de *f* 3000 tot en met *f* 4000.

b. met *f* 50 voor elke *f* 100 pensioen boven de *f* 4000; gedeelten van sommen van *f* 100 pensioen komen bij de berekening dezer vermindering naar evenredigheid in aanmerking.

Art. 3. Geene vermindering wordt toegepast wanneer hetzij het pensioen hetzij de bezoldiging *f* 2000 of minder bedraagt.

De volgens het vorige artikel aan vermindering onderhevige bezoldigingen worden door die vermindering in geen geval tot minder dan *f* 2000 teruggebracht.

Art. 4. Dit besluit is niet toepasselijk op hoofden van Departementen van algemeen bestuur.

De pensioenen door dezen ten laste van de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen genoten, worden geschorst gedurende het tijdvak, waarover zij de bezoldiging aan hun ambt verbonden genieten.

(2) Alleen de leden der Tweede Kamer hebben aanspraak op eene schadeloosstelling van *f* 2000, welke echter verbeurd wordt wanneer zij gedurende

ART. 19. De Koning behoudt zich voor de gepensionneerde officieren, in tijden van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, bedoeld bij art. 184 der Grondwet (1), op te roepen, om, na daartoe geschikt te zijn bevonden, in dienst gesteld te worden bij de strijdkrachten van den Staat.

Het pensioen van den officier, die, zonder geldige redenen, aan die oproeping niet voldoet, of zich aan de weder-in-dienststelling onttrekt, wordt, op uitspraak van den Minister van Koloniën, geschorst.

Deze schorsing neemt aanvang met den dag waarop de gepensionneerde moest opkomen en niet opgekomen is, en eindigt met dien, waarop de gepensionneerden, die aan de oproeping hebben voldaan, bij algemeenen maatregel, van hunne verplichting tot den actieven dienst worden ontslagen.

ART. 20. De bepalingen in artikel 19 vervat zijn mede van kracht, ingeval van oorlog of opstand in *Nederlandsch-Indië* (art. 43 der wet van 2 Sept. 1854; Ind. Staatsbl. 1855, N°. 2) (2),

---

de geheele zitting afwezig zijn gebleven. Verder bekomen zij vergoeding voor reiskosten voor één voor heen- en één voor terugreis voor elke zitting (*f* 0.75 per uur), alzoo niet degenen welke in 's Hage wonen.

De leden der Eerste Kamer genieten geen schadeloosstelling, doch hun worden vergoed alleen reiskosten (*f* 0.75 per uur) en verblijfkosten (*f* 8 per dag); een en ander niet toepasselijk voor hen welke in 's Hage wonen.

De bovengenoemde schadeloosstelling volgens de artt. 85 en 86 der Grondwet en de reis- en verblijfkosten volgens de wet van 26 Mei 1849 (*Staatsblad* No. 17).

(1) Art. 184 der Grondwet luidt:

Ingeval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, kan de Koning de militie te land, hetzij geheel, hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen.

Tenzelfden tijd roept de Koning de Staten-Generaal bijeen, opdat eene wet het samenblijven der militie, zooveel noodig, bepale.

(2) Dit artikel 43 der wet van 2 September 1854 luidt:

Ingeval van oorlog of opstand neemt de Gouverneur-Generaal de maatregelen, die hij in het belang van het Rijk en van *Nederlandsch-Indië* noodzakelijk acht, ook de zoodanige waartoe anders 's Konings machtiging vereischt wordt.

Bepaaldelijk heeft hij alsdan de macht om *Nederlandsch-Indië* geheel of gedeeltelijk in staat van oorlog of beleg te verklaren, wetten en bepalingen van dit reglement te schorsen en autoriteiten tijdelijk op te heffen. De Gouverneur-Generaal kan in bezittingen buiten Java en Madura de burgerlijke of militaire gezaghebbers machtigen tot het nemen van voorloopige maatregelen van den bij dit artikel bedoelden aard.

met dien verstande, dat in *Nederlandsch-Indië* de oproeping tot weder-in-dienststelling uitgaat van den Gouverneur-Generaal, en de schorsing wordt toegepast op uitspraak van den commandant van het leger.

ART. 21. Het pensioen vervalt:

a. wanneer de gepensionneerde, buiten toestemming des Konings, eenige geregelde rijks-inkomst geniet van eene vreemde mogendheid, en dat wel van en met den eersten der maand volgende op die waarin dit blijkt;

b. door veroordeeling tot lijf- of onteerende straf, alsmede door veroordeeling in *Nederlandsch-Indië* tot eene der straffen, vermeld in artikel 5, punt 1 tot en met 5, van het strafwetboek voor Europeanen (1), — en dat wel van en met den dag waarop het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan tot en met dien waarop de straf of het vonnis, dan wel de daaraan verbonden gevolgen, worden opgeheven; — bij de toepassing dezer paragraaf kan, in bijzondere gevallen, over het pensioen van den veroordeelde geheel of gedeeltelijk worden beschikt ten behoeve van zijne vrouw, of wel — zoolang zij ongehuwd en hun 19de levensjaar niet ingetreden zijn — van zijne wettige kinderen, — mits vrouw noch kinderen verzorging genieten ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, der Nederlandsche Staatsbegrooting, of wel der koloniale geldmiddelen; — het jaarlijksche pensioen, dat op die wijze aan vrouw en kinderen van den veroordeelde wordt uitbetaald, bedraagt echter in geen geval meer dan het jaarlijksche bedrag der gelden, die hun bij overlijden van den echtgenoot of vader zouden worden uitgekeerd ten laste van het weduwen- en weezenfonds der officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*;

c. wanneer de betaling gedurende 5 achtereenvolgende jaren niet is opgevorderd; nochtans kunnen zij, wier pensioen volgens deze paragraaf verviel, op hun verzoek, in het genot daarvan hersteld worden, in welk geval de uitkee-

---

(1) Art. 5, punt 1 t/m. 5, van het strafwetboek voor Europeanen luidt: 1°. de doodstraf; 2°. tuchthuisstraf van 5—20 jaren; 3°. tuchthuisstraf van 5—15 jaren; 4°. tuchthuisstraf van 5—10 jaren, en 5°. verbanning uit *Nederlandsch-Indië*, uit te spreken voor den tijd van 5—10 jaren.

ring aanvangt van en met het kwartaal, volgende op dat, waarin de aanvraag tot herstel is ingekomen;

d. van en met den eersten der maand, volgende op die waarin de gepensionneerde overlijdt.

ART. 22. Het pensioen kan in *Nederland* door den Koning — in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal — worden ingetrokken, wanneer blijkt dat de gepensionneerde de verorderingen tot handhaving van het eigendomsrecht van den Staat op de Gouvernements-archieven in 's Rijks Koloniën of bezittingen heeft overtreden.

ART. 23. Alle in dit reglement vermelde pensioenen worden genoten onder den last, aan de zijde van den gepensionneerde, tot naleving van alle verplichtingen, hem krachtens dit reglement opgelegd, of aan dat genot bij latere algemeene verordeningen te verbinden.

De aanvragen tot het verkrijgen van pensioen worden gericht: in *Nederland* tot den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* tot den commandant van het leger aldaar; zij worden steeds ingediend, zooveel mogelijk met inachtneming der eischen van de militaire hierarchie.

De pensioenen worden verleend in *Nederland* door den Koning, — in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, op voordracht van den leger-commandant; in de daartoe strekkende besluiten wordt steeds melding gemaakt van de artikelen van dit reglement, waarop deze berusten.

Van de voormelde besluiten wordt opgaaf gedaan in de *Javasche Courant*, en — voor zoover het pensioen in *Nederland* werd toegekend — ook in de *Nederlandsche Staats-Courant*.

Pensionneering gaat gepaard met — of wordt voorafgegaan door — toekenning van eervol ontslag uit den militairen dienst.

Nopens de toekenning van het pensioen wordt den belanghebbende een authentiek bewijsstuk uitgereikt.

ART. 24. De pensioenen zijn, na overlegging der vereischte bewijsstukken, betaalbaar: in *Nederland* na het einde van elk kwartaal, in *Nederlandsch-Indië* na den afloop van elke maand; een en ander behoudens het bepaalde bij art. 69 der wet van 23 April 1864 (*Indisch Staatsblad* N°. 106) (1).

---

(1) Art. 69 der wet van 23 April 1864 luidt:

De termijnen van verjaring, bij de burgerlijke wetten in *Nederland* en

ART. 25. Met toestemming: in *Nederland* van den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* van den Gouverneur-Generaal, kunnen gepensionneerden zich op vreemd grondgebied vestigen, zonder te dier zake aan eenige korting onderworpen te zijn.

Bij het verkrijgen dier toestemming zijn de belanghebbenden, tenzij deze de hoedanigheid van *Nederlander* niet bezitten, verplicht, vóór hun vertrek of vóór de daarop eerstvolgende pensioens-betaling, domicilie te kiezen binnen het Rijk of binnen zijne Koloniën of bezittingen, en daarvan bij authentieke akte te doen blijken, met aanduiding van naam en woonplaats van dengene, bij wien domicilie wordt gekozen.

Zoolang die akte niet is ontvangen, in *Nederland* aan het Departement van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door den ambtenaar met de uitbetaling van het pensioen belast, wordt het pensioen niet uitgekeerd.

ART. 26. De pensioenen krachtens dit reglement verleend, zijn onvervreemdbaar, voor zooveel zij in *Nederland* betaald worden, overeenkomstig de wet van 26 Mei 1849 (*Staatsblad* N°. 24).

De titularis kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.

Indien hij last geeft om het pensioen voor hem te ontvangen, kan hij die lastgeving altijd herroepen.

Alle overeenkomsten hiermede strijdig zijn nietig.

Deze bepaling wordt uitgedrukt in het authentieke bewijsstuk, bedoeld aan het slot van artikel 23.

Onder de hier bedoelde verboden beleeningen zijn niet begrepen de voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen eene matige rente verstrekt, tegen tijdelijke afgifte van

---

in *Nederlandsch-Indië* bepaald, zijn voor de begrooting van *Nederlandsch-Indië* toepasselijk:

1°. op alle vorderingen wegens rente van Indische schulden en die wegens traktementen, soldijen, pensioenen, onderstandsgelden en alle anderen, welker bedrag bepaald is en welker verevening niet afhankelijk is van eene voorafgaande oplevering van stukken door belanghebbenden;

2°, op alle verevende vorderingen, waarvoor mandaten of ordonnantiën van betaling zijn afgegeven.

het voormelde authentieke bewijsstuk, mits de bepalingen, volgens welke die voorschotten worden uitgekeerd, zijn goedgekeurd: in *Nederland* door Gedeputeerde Staten der betrokken provincie, in *Nederlandsch-Indië* door de autoriteiten daartoe aan te wijzen door den Gouverneur-Generaal.

ART. 27. Op de pensioenen wordt ten behoeve van particuliere schuldeischers korting verleend: in *Nederland* overeenkomstig de bepalingen der wet van 24 Januari 1815 (*Staatsblad* N°. 5) en in *Nederlandsch-Indië* overeenkomstig de aldaar bestaande verordeningen van gelijke strekking.

Is de schuldeischer naar aanleiding van zijn verzoek om korting tot de gewone justitie verwezen, en de schuldenaar daarna tot het betalen der proceskosten veroordeeld, dan wordt de korting tevens verleend voor het beloop der kosten door den schuldeischer gemaakt.

ART. 28. Zoolang een gepensionneerde is opgenomen in eenig door 't openbaar gezag erkende stichting of instelling van liefdadigheid, zoolang hij door zoodanige instelling, of wel door de gemeente waarin zijn onderstandsdomicilie is gevestigd, wordt verpleegd, wordt zijn pensioen uitbetaald aan de betrokken instelling of gemeente, die inmiddels verplicht is aan den titularis uittekeeren het bedrag waarmede dat pensioen de verplegingskosten overtreft.

Heeft de verpleging van den gepensionneerde plaats in eenige maritieme ofmilitaire zieken-inrichting, of wel op eenigerlei wijze ten laste der geldmiddelen van den Staat of van zijne Koloniën of bezittingen, dan wordt deze zooveel mogelijk bekostigd uit zijn pensioen over het tijdvak der verpleging. Overtreffen de verplegingskosten dat pensioensbedrag, dan komt het meerdere ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië;* in het tegenovergestelde geval wordt het beschikbaar gebleven pensioensdeel den titularis uitgekeerd.

ART. 29. Aan officieren, die uit den militairen dienst worden ontslagen, ingevolge de §§ 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 en 10 van artikel 30 van het K. B. dd. 24 Nov. 1859, N°. 69 (regeling van de bevordering, ontslag, enz.), gewijzigd bij het K. B. van 1 December 1879, N°. 35, wordt, wanneer overeenkomstig het uitgebracht advies van den raad van onderzoek, of wel naar aanleiding van de artikelen 31, 33 en 42 van eerstvermeld

besluit, bij de redenen van ontslag verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, voortdurend of tijdelijk onderstand toegekend.

Onderstand wordt *voortdurend* verleend, wanneer de ontslagene een diensttijd telt van ten minste 8 effectieve jaren, die ingeval van pensionneering geldend zouden zijn.

Bij minderen diensttijd wordt *tijdelijk* onderstand toegekend, en wel voor een tijdvak gelijk aan de helft van den volbrachten actieven diensttijd, die ingeval van pensionneering geldend zouden zijn.

De onderstand bedraagt de helft van het pensioen, dat den officier zou zijn toegekend, indien hij den dienst had moeten verlaten wegens ziels- of lichaamsgebreken, niet *in* en *door* den dienst ontstaan.

Op de aan officieren te verleenen onderstanden zijn mutatis mutandis toepasselijk de bepalingen in de artikelen 15, 19, 20, 21, 22, 23 (uitgenomen de 4de en 5de alinea), 24, 25, 26, 28 en 31 ten aanzien der pensioenen vastgesteld.

Op den onderstand wordt om geenerlei reden korting toegestaan ten behoeve van particuliere schuldeischers.

De onderstand vervalt van en met den eersten der maand volgende op die, waarin de voormalige officier in 't genot treedt van eenige geregelde inkomst ten laste der geldmiddelen van den Staat of van zijne Koloniën of bezittingen.

ART. 30. In gevallen, waarin bij dit reglement niet is voorzien, of wanneer uitstekende militaire daden eene buitengewone geldelijke belooning vorderen ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, wordt daarin door den Koning voorzien bij een afzonderlijk en met redenen omkleed besluit.

ART. 31. Wanneer officieren, gediend hebbende bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, bezwaren inbrengen nopens in hun oog onjuiste toepassing aldaar van de vorenstaande bepalingen, en die bezwaren gegrond worden bevonden, behoudt de Koning zich voor, daarin te voorzien bij een met redenen omkleed besluit, in overeenstemming met de in dit reglement gestelde regelen.

Bij ditzelfde K. B. van 1 December 1879, N°. 34, is besloten:

ART. 1. Behoudens de uitzondering, hierna in artikel 2 gemaakt, wordt aan de Europeesche en aan de daarmede gelijk-

gestelde officieren, die op den 1sten Januari 1880 definitief deel uitmaken van het Nederlandsch-Indische leger, of nà dien datum daarbij tot officier worden benoemd of aangesteld, pensioen of onderstand verleend overeenkomstig de bepalingen van het reglement, dat bij dit Ons besluit wordt vastgesteld.

ART. 2. Het reglement, bij Ons tegenwoordig besluit vastgesteld, is niet toepasselijk op officieren van het Nederlandsch-Indische leger, die in *Nederland* als zoodanig nieuw benoemd of aangesteld zijn, zoolang zij in *Nederland* vertoeven in afwachting hunner uitzending naar *Nederlandsch-Indië*.

Voor hen gelden, tot en met den dag, waarop zij zich in *Nederland* of elders inschepen om hunne bestemming te volgen, de bepalingen nopens de toekenning van pensioen en onderstand, die voor het Nederlandsche leger van kracht zijn, met dien verstande, dat de toekenning door Ons geschiedt op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën.

ART. 3. Alle pensioenen en onderstanden, krachtens dit Ons besluit verleend, komen ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*.

REGLEMENT op het toekennen van gagement aan de Europeesche militairen, beneden den rang van officier, van de landmacht in Nederlandsch-Indië, en aan de hun gelijkgestelde militaire personen. (Kon. Besl. dd. 24 Augustus 1875, N°. 42; A. O. 1876, N°. 33.)

ART. 1. De uitdrukking »militairen" duidt aan: »militairen beneden den rang van officier en hun gelijkgestelde militaire personen."

Waar niet bepaaldelijk wordt gewag gemaakt van effectieve dienstjaren, doelt het woord dienstjaren op een diensttijd, berekend overeenkomstig de artikelen 6—11.

ART. 2. De militairen worden in het genot van *gagement* gesteld:

a. op hun verzoek, wanneer door hen 24 of meer dienstjaren kunnen worden in rekening gebracht, mits hun dienstverbintenis geëindigd zij, en

b. behoudens het bepaalde bij art. 3, wegens verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken — niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of van ongeregeld gedrag, — mits vóór het verlaten van den dienst, bij een militair geneeskundig onderzoek zij gebleken, dat de belanghebbende ongeschikt is voor de verdere waarneming van den militairen dienst.

Militairen, die 30 of meer dienstjaren tellen, kan het gagement worden toegekend, ook zonder dat het door hen wordt aangevraagd.

ART. 3. Valt de militair in de termen om gegageerd te worden ingevolge art. 2, punt *b*, en wordt, bij het te dier zake te houden militair geneeskundig onderzoek, niet geconstateerd, dat hij bepaald *voortdurend* ongeschikt is voor de verdere waarneming van den militairen dienst, dan wordt hem

voorloopig het paspoort uitgereikt, waarna de toekenning van het gagement alleen dan volgt, wanneer in *Nederland*, na waarneming in eene militaire zieken-inrichting, de ongeschiktheid nader wordt geconstateerd.

De Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* is bevoegd, indien de belanghebbende aldaar geboren of — in eerste verbintenis bij 't Nederlandsch-Indische leger, — aangeworven is, bij uitzondering, te bepalen, dat de nadere waarneming van den gepasporteerde zal geschieden in eene militaire zieken-inrichting in *Nederlandsch-Indië*.

ART. 4. *Voortdurend* gagement wordt alleen toegekend:

a. wegens een diensttijd van 24 of meer dienstjaren, en

b. wanneer bij een militair geneeskundig onderzoek is geconstateerd, dat de belanghebbende bepaald *voortdurend* ongeschikt is voor de verdere waarneming van den militairen dienst.

In alle andere gevallen wordt het gagement *tijdelijk* verleend.

ART. 5. Het tijdelijk toegekende gagement vervalt met ultimo December van het jaar, volgende op dat der toekenning; het wordt echter opnieuw voor 1 jaar verleend, indien — hoogstens 3 maanden vóór den vervaldag of binnen drie maanden daarna, — blijkt, bij een geneeskundig onderzoek, in *Nederland* ten genoege van den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* ten genoege van den Gouverneur-Generaal dier gewesten, dat de belanghebbende nog ongeschikt is voor de waarneming van den militairen dienst; het kan in geen geval langer genoten worden dan gedurende 4 jaren. (Deze alinea aldus gewijzigd bij K. B. dd. 23 Maart 1882, N°. 7; Rec. Mil. 1882, blz. 65.)

Het tijdelijk gagement wordt veranderd in voortdurend gagement, indien bij een militair geneeskundig onderzoek wordt geconstateerd, dat de tijdelijk gegageerde bepaald voortdurend ongeschikt is voor de waarneming van den militairen dienst, mits die ongeschiktheid niet zij ontstaan door oorzaken, physiek geheel onafhankelijk van de redenen, die het tijdelijk gagement deden verleenen.

Het tijdelijk gagement kan, bij wijze van uitzondering, door den Koning veranderd worden in voortdurend gagement, ook zonder dat het geneeskundig onderzoek, in de vorige alinea bedoeld, door een militairen deskundige heeft plaats gehad;

houdt de tijdelijk gegageerde in *Nederlandsch-Indië* verblijf, dan is de Gouverneur-Generaal op gelijke wijze tot bedoelde verandering bevoegd, nochtans onder nadere goedkeuring des Konings.

ART. 6. Voor den soldaat en den hem gelijk gestelde, en voor den militair, die *in* en *door* den dienst voor de verdere waarneming van dien dienst ongeschikt werd, heeft de regeling van het gagement plaats overeenkomstig den door hem jongst bekleeden graad.

In alle andere gevallen wordt het gagement alleen dan overeenkomstig dien graad geregeld, wanneer de belanghebbende minstens 2 jaren in dien graad diende; bij gebreke van dien tijd geschiedt de regeling overeenkomstig den onmiddellijk voorafgaanden graad.

Ziels- en lichaamsgebreken *in* en *door* den dienst ontstaan worden, met uitsluiting van alle andere, gerekend te zijn:

a. dezulken, die 't gevolg zijn van verwonding in den strijd bekomen, en

b. die welke, òf beschouwd moeten worden als het dadelijk gevolg van vermoeienissen en ontberingen bij oorlogsverrichtingen, of wèl ontstaan zijn, buiten den oorlog, doch bij omstandigheden, zoodanig uitsluitend aan het volbrengen van militaire dienstplichten verbonden, dat zij in dit opzicht met de gevolgen van oorlogsverrichtingen kunnen worden gelijk gesteld.

ART. 7. Bij de regeling van het gagement worden, behoudens de uitzonderingen in artikel 8 vermeld, alle diensten toegerekend, volbracht in eenige militaire, maritieme of burgerlijke rijksbetrekking, recht gevende op pensioen of gagement, gerekend van en met den eersten der maand, waarin die dienst een aanvang nam.

Onder die diensten zijn ook begrepen die, welke bij mobiele schutterijen onder de wapenen zijn volbracht — mits onmiddellijk opgevolgd door diensten bij 's Rijks zee- of landmacht, bij het korps mariniers of bij de landmacht in de Koloniën, — en die volbracht bij de lijfwachten aan de hoven der inlandsche vorsten te *Soerakarta* en te *Djokjokarta*.

ART. 8. Bij de regeling van het gagement wordt *niet* in rekening gebracht:

a. de diensttijd, volbracht vóór het intreden van het 19de levensjaar;

b. de diensttijd van den wegens desertie rechterlijk veroordeelde, voorafgegaan aan zijne weder-in-dienststelling;

c. de diensttijd doorgebracht in een strafcursus, hoe ook genaamd;

d. de diensttijd, voorafgegaan aan het ontnemen der kokarde, en die gedurende welken het dragen daarvan was ontzegd;

e. de tijd der hechtenis, ook der preventieve, van een militair, die veroordeeld is tot correctioneele gevangenisstraf of tot militaire detentie;

f. de tijd, gedurende welken de militien in reserve gesteld of met groot verlof is geweest, en

g. de tijd na het verstrijken der maand, in welke de voordracht tot toekenning van gagement den Koning of den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt aangeboden.

ART. 9. *Dubbel* wordt in rekening gebracht de tijd, in werkelijken rijksdienst doorgebracht in *Nederlandsch-Indië*, gerekend van en met den dag der inscheping derwaarts.

Enkel, dat is jaar voor jaar, wordt in rekening gebracht:

a. de tijd, met verlof buiten *Nederlandsch-Indië* doorgebracht, gerekend van en met den dag van inscheping aldaar, tot en met den dag van ontscheping bij terugkeer;

b. de tijd in krijgsgevangenschap doorgebracht.

Diensten, elders dan in *Nederlandsch-Indië* volbracht, worden toegerekend in dezelfde verhouding, waarin dit zou plaats hebben, indien zij op zich-zelven moesten strekken tot regeling van pensioen of gagement.

ART. 10. Voor de *helft* worden in rekening gebracht de dienstjaren, voorafgegaan aan eene dienst-interruptie van meer dan 1 jaar, behoudens de uitzondering op dien regel te maken, ingevolge art. 18.

ART. 11. Bij de opsomming van den diensttijd, ter berekening van het aantal dienstjaren, worden de overschietende maanden voor 1 jaar berekend, indien zij ten minste zes volle maanden bedragen.

Anders worden zij verworpen.

Deze bepaling is niet van toepassing op de berekening van het minimum van dienst, vermeld in art. 2 (punt *a* en slot-alinea).

ART. 12. Het normale jaarlijksche bedrag der gagementen, zoowel voortdurende als tijdelijke, is het volgende, voor:

den opzichter der genie 1ste klasse (1)	*f* 420.
» » » » 2de »	» 360.
» » » » 3de »	» 340.
» magazijnmeester der artillerie 4de klasse . . .	» 340.
» adjudant-onderofficier	» 320.
» sergeant-majoor	» 290.
» sergeant of fourier	» 260.
» korporaal	» 220.
» soldaat	» 200.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 1ste klasse	» 290.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 2de klasse.	» 260.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 3de klasse	» 220.
» leerling-artillerie-werkman bij de compagnie werklieden	» 200.

Dit normale bedrag, ongerekend eventueele verhooging volgens de artt. 13 en 14, wordt toegekend:

a. in de gevallen, bedoeld bij art. 2, punt *a* en slot-alinea, en

b. behoudens het bepaalde aan 't slot van art. 13, — in de gevallen, bedoeld bij art. 2, punt *b*, indien verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken zijn ontstaan *in* en *door* den dienst, of wel indien de belanghebbende minstens 8 volle effectieve dienstjaren telt, die tot het toekennen van gagement geldend zijn.

Wordt het gagement toegekend wegens verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken, *niet in* en *door* den dienst ontstaan, en telt de belanghebbende daarbij geen 8 volle effectieve dienstjaren, die tot het toekennen van gagement geldend zijn, dan wordt het bedrag van het gagement bepaald op de helft van het normale.

---

(1) Op 's Konings machtiging is bij Gouv.-Besluit dd. 4 October 1877, N°. 7, bepaald, dat de kapelmeester van het korps stafmuzikanten te *Batavia*, wat betreft de vooruitzichten op gagement voor zich, dan wel die van pensioen of onderstand voor zijne echtgenoote, gelijk gesteld wórdt met de militaire opzichters der genie 1ste klasse bij het Nederlandsch-Indische leger

ART. 13. Telt de militair meer dan 24 dienstjaren, dan wordt zijn gagement bepaald op het normale bedrag, vermeerderd, voor elk verder dienstjaar, met:

f 12.50 voor den militairen opzichter der genie 1ste en 2de klasse;

f 7.50 voor den soldaat en den leerling-artillerie-werkman bij de compagnie artillerie-werklieden, en

f 10 voor de overige militairen;

met dien verstande, dat, ongerekend eventueele verhooging volgens art. 14, geen hoogere gagementen worden toegelegd, dan, aan:

den militairen opzichter der genie 1ste klasse . . .	*f* 620.
» » » » » 2de »	» 560.
» » » » » 3de »	» 500.
» magazijnmeester der artillerie 4de »	» 500.
» adjudant-onderofficier	» 480.
» sergeant-majoor	» 450.
» sergeant of fourier	» 420.
» korporaal.	» 380.
» soldaat.	» 320.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 1ste klasse	» 450.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 2de klasse	» 420.
» artillerie-werkman bij de compagnie werklieden 3de klasse	» 380.
» leerling-artillerie-werkman bij de compagnie werklieden	» 320.

Het gagement wordt tot het vorenstaande maximaal-bedrag toegekend — behoudens eventueele verhooging volgens art. 14, — indien de belanghebbende valt in de termen van art. 2, punt *b*, en diens lichaamsgebreken het gevolg zijn van verwonding in den strijd bekomen.

ART. 14. Het bedrag van het gagement, berekend volgens de artt 12 en 13, wordt verhoogd indien verwonding, verminking of lichaamsgebreken gepaard gaan:

a. met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van een der ledematen of met het volkomen onherstel-

baar verlies van het gezichtsvermogen in één der beide oogen, met een vierde gedeelte;

b. met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van twee of meer ledematen, of met het volkomen onherstelbaar verlies van het gezichtsvermogen in de beide oogen, met de helft.

Indien het volkomen onherstelbaar verlies van het gezichtsvermogen in de beide oogen, gepaard gaat met het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van een of meer ledematen, dan komen, voor de berekening dezer verhooging, ieder der oorzaken van toekenning afzonderlijk in aanmerking.

Door ledematen worden bepaaldelijk verstaan handen en voeten, onverschillig of zich aan het verlies daarvan dat van armen en beenen al dan niet paart.

De vermelde verhoogingen worden toegekend, ongeacht de oorzaken der verminking, tenzij deze gelegen zijn in eigen moedwillige handelingen of in ongeregeld gedrag.

De gagementen worden in volle guldens bepaald, waarbij de overschietende onderdeelen als één gulden worden berekend.

Art. 15. Militairen, die ondanks het verlies of het gemis van het noodzakelijk gebruik van een of meer ledematen of van gezichtsvermogen blijven doordienen, verkrijgen, wanneer zij later gegageerd worden, boven het hun dan toekomend gagement, de verhooging overeenkomstig artikel 14, berekend naar den graad waarin (en tot zoodanig bedrag als) zij die zouden hebben ontvangen, indien zij niet waren blijven doordienen. Mocht in dat geval het totaal toe te kennen gagement blijven beneden het cijfer, dat den belanghebbende zou zijn verleend, ware hij niet blijven doordienen, dan wordt hem het eerst vermelde gagementsbedrag alsnog toegekend.

Tot grondslag der toekenning van het gagement ligt de toestand, waarin de belanghebbende zich bevindt bij 't verlaten van den dienst.

Latere verbetering of verergering brengt in de vaststelling van het gagement in den regel geene verandering. Bij uitzondering kan echter het gagement verhoogd worden overeenkomstig art. 14 ook na de toekenning, mits de aanvraag daartoe inkome binnen 1 jaar nadat de belanghebbende den dienst verliet, en het verlies of het gemis, dat aan deze verhooging

ten grondslag ligt, het rechtstreeksche gevolg zij van de verminking, de verwonding of het lichaamsgebrek, waarvoor het gagement oorspronkelijk werd toegekend.

ART. 16. Het gagement wordt toegekend van en met den dag waarop het traktement of de soldij heeft opgehouden.

Indien het gagement bij expiratie van dienst niet is aangevraagd, neemt het aanvang met den eersten der maand na die, waarin de aanvraag is ingediend, mits die zij ingekomen binnen 5 jaren na het verlaten van den dienst; — aan latere aanvragen wordt geen gevolg gegeven.

ART. 17. Gagementen, volgens dit reglement toegekend, kunnen niet gelijktijdig genoten worden met soldij of traktement wegens actieven dienst bij 's Rijks zeemacht, bij 't korps mariniers of bij de landmacht in *Nederland* of in de Koloniën, — tenzij de gegageerde vrouw of kinderen ten zijnen laste mocht hebben, in welk geval zoodanig gelijktijdig genot, geheel of gedeeltelijk, bij wijze van uitzondering, kan worden vergund, — in *Nederland* door den Koning, in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, onder nadere goedkeuring des Konings, — met dien verstande, dat het gagement alleen wordt uitgekeerd aan of ten behoeve van vrouw of kinderen van den gegageerde.

ART. 18. Verbindt een tijdelijk gegageerde zich opnieuw bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, of gaat hij zoodanige verbintenis aan binnen een jaar nadat zijn tijdelijk gagement ophield, dan worden zijne vorige dienstjaren voor vol in rekening gebracht bij eene latere gagements-regeling.

ART. 19. De volgens dit reglement voortdurend gegageerde, die zich, onverschillig wanneer, opnieuw voor de Nederlandsch-Indische landmacht verbindt, geniet geen handgeld. Verlaat hij den dienst opnieuw, dan wordt hem het vroegere gagement weder toegekend, verhoogd, voor zijne nieuwe dienstjaren, overeenkomstig art. 13 (eventueel ook overeenkomstig art. 14), welke verhoogingen worden berekend overeenkomstig het bepaalde bij art. 6.

Verbindt hij zich bij 's Rijks zeemacht, bij het korps mariniers of bij de landmacht in *Nederland* of in *Nederlandsch West-Indië*, dan treedt hij, bij 't verlaten van den dienst, weder in 't genot van het hem vroeger toegekende gagement, tenzij hij dit verbeurd hebbe volgens art. 20.

ART. 20. Het recht op gagement gaat verloren:

a. door veroordeeling tot onteerende, of lijf- en onteerende straffen;

b. door verwijdering uit den dienst, wegens bij vonnis uitgesproken vervallen-verklaring van den militairen stand, of wel uithoofde van aanhoudend wangedrag, onzedelijkheid of merkelijke achteloosheid in de waarneming der dienstplichten.

Vervolging wegens misdrijf schorst het verleenen van gagement tot na de uitspraak van het eindvonnis.

ART. 21. Het gagement vervalt:

a. wanneer de titularis de hoedanigheid van Nederlander verliest of, buiten toestemming des Konings, eenige geregelde rijks-inkomst geniet van eene vreemde mogendheid;

b. door veroordeeling tot onteerende, of lijf- en onteerende straf — tenzij door geheele kwijtschelding der straf opgevolgd, — gerekend van den dag der uitvoering van het vonnis tot aan dien, waarop rehabilitatie is verleend; bij de toepassing dezer paragraaf kan, in bijzondere gevallen, over het gagement van den veroordeelde worden beschikt ten behoeve van zijne vrouw of van zijne wettige kinderen, zoolang deze ongehuwd en hun 19de levensjaar niet ingetreden zijn, mits vrouw noch kinderen verzorging genieten ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, der Nederlandsche Staatsbegrooting, of wel de koloniale geldmiddelen;

c. wanneer de betaling gedurende 5 achtereenvolgende jaren niet is gevorderd;

nochtans kunnen zij, wier gagement volgens deze paragraaf verviel, op hun verzoek, in het genot daarvan hersteld worden, in welk geval de uitkeering aanvangt van en met het kwartaal, volgende op dat, waarin de aanvraag tot herstel is ingekomen;

d. van en met den eersten van het kwartaal, volgende op dat waarin de gegageerde overlijdt.

ART. 22. Alle in dit reglement vermelde gagementen worden genoten onder den last, aan de zijde van den gegageerde, tot naleving van alle verplichtingen, hem krachtens dit reglement opgelegd, of aan dat genot bij latere algemeene verordeningen te verbinden.

De aanvragen tot het verkrijgen van gagement worden gericht: in *Nederland* tot den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* tot den commandant van het leger aldaar; zij worden steeds ingediend zooveel mogelijk met inachtneming der eischen van de militaire hierarchie.

De gagementen worden verleend: in *Nederland* door den Koning, in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, op voordracht van den legercommandant; in de daartoe strekkende besluiten wordt steeds melding gemaakt van de artikelen van dit reglement, waarop deze berusten.

Nopens de toekenning van het gagement wordt den belanghebbende een authentiek bewijsstuk uitgereikt.

ART. 23. De gagementen zijn, na overlegging der vereischte bewijsstukken, betaalbaar: in *Nederland* na het einde van elk kwartaal, in *Nederlandsch-Indië* na den afloop van elke maand; een en ander behoudens het bepaalde bij art. 69 der wet van 23 April 1864 (1).

ART. 24. Met toestemming: in *Nederland* van den Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* van den Gouverneur-Generaal, kunnen gegageerden zich op vreemd grondgebied vestigen, zonder te dier zake aan eenige korting onderworpen te zijn.

Bij het verkrijgen dier toestemming zijn de belanghebbenden, tenzij deze de hoedanigheid van Nederlander niet bezitten, verplicht, vóór hun vertrek of vóór de daarop eerstvolgende gagementsbetaling, domicilie te kiezen binnen het Rijk of binnen zijne Koloniën en bezittingen, en daarvan bij authentieke akte te doen blijken, met aanduiding van naam en woonplaats van dengene, bij wien domicilie wordt gekozen.

Zoolang die akte niet is ontvangen: in *Nederland* aan het Departement van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door den ambtenaar met de uitbetaling van 't gagement belast, wordt het gagement niet uitgekeerd.

ART. 25. Wanneer een gegageerde herplaatst wordt in eene betrekking, waaraan het uitzicht op burgerlijk pensioen verknocht is, dan wordt te dier zake eene korting op zijn gagement toegepast.

---

(1) Zie de noot behoorende bij art. 24 van het Reglement op het toekennen van pensioen enz. aan de Europeesche officieren enz.

Die korting bedraagt:

a. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van minder dan *f* 1600:

25 ten honderd van de eerste *f* 600;

50 ten honderd van de volgende *f* 400;

75 ten honderd van het overige;

b. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van *f* 1600 of hooger, 50 ten honderd van het geheele bedrag.

De korting wordt niet toegepast, wanneer het vereenigde bedrag van pensioen en bijkomende inkomst of belooning de som van *f* 500 niet overtreft; zij wordt met zooveel verminderd als noodig is om dat vereenigd bedrag niet beneden die som te doen dalen.

De korting houdt op wanneer de gegageerde den burgerlijken dienst weder verlaat.

Het gagement wordt in zijn geheel gelijktijdig genoten met de soldij en de toelage, verbonden aan de Militaire Willemsorde (1) en aan de benoeming tot broeder der Orde van den Nederlandschen Leeuw (1).

ART. 26. De gagementen, krachtens dit reglement verleend, zijn onvervreemdbaar, voor zooveel zij in *Nederland* betaald worden, overeenkomstig de wet van 26 Mei 1849 (*Staatsblad* N°. 24).

De titularis kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.

Indien hij last geeft om het gagement voor hem te ontvangen, kan hij die lastgeving altijd herroepen.

Alle overeenkomsten hiermede strijdig zijn nietig.

Deze bepaling wordt uitgedrukt in het authentieke bewijsstuk, bedoeld aan het slot van art. 22.

Onder de hier bedoelde verboden beleeningen zijn niet begrepen de voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen eene matige rente verstrekt, tegen tijdelijke afgifte van het voormelde authentieke bewijsstuk, mits de bepalingen, volgens welke die voorschotten worden uitgekeerd, zijn goed-

---

(1) Zie de noot behoorende bij art. 16 van het Reglement op het toekennen van pensioen enz. aan de Europeesche officieren enz.

gekeurd: in *Nederland* door Gedeputeerde Staten der provincie, in *Nederlandsch-Indië* door de autoriteiten daartoe aan te wijzen door den Gouverneur-Generaal.

ART. 27. Op de gagementen der militairen wordt om geenerlei reden korting toegestaan ten behoeve van particuliere schuldeischers.

ART. 28. Zoolang een gegageerde is opgenomen in eenig door 't openbaar gezag erkende stichting of instelling van liefdadigheid, zoolang hij door zoodanige instelling, of wel door de gemeente waarin zijn onderstands-domicilie is gevestigd, wordt verpleegd, wordt zijn gagement uitbetaald aan de betrokken instelling of gemeente, die inmiddels verplicht is aan den titularis uit te keeren het bedrag waarmede dat gagement de verplegingskosten overtreft.

Heeft de verpleging van den gegageerde plaats in eenige maritieme of militaire zieken-inrichting, of wel op eenigerlei wijze ten laste der geldmiddelen van den Staat of van zijne Kolonien en bezittingen in andere werelddeelen, dan wordt deze zooveel mogelijk bekostigd uit zijn gagement, over het tijdvak der verpleging. Overtreffen de verplegingskosten dat gagementsbedrag, dan komt het meerdere ten laste der voornoemde geldmiddelen; in het tegenovergestelde geval wordt het beschikbaar gebleven gagementsdeel den titularis uitgekeerd.

ART. 29. In gevallen, waarin bij dit reglement niet is voorzien, of wanneer uitstekende militaire daden eene buitengewone geldelijke belooning vorderen ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*, wordt daarin door den Koning bij afzonderlijk besluit voorzien.

ART. 30. Wanneer militairen, gediend hebbende bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, bezwaren inbrengen nopens in hun oog onjuiste toepassing aldaar van de vorenstaande bepalingen, en die bezwaren gegrond worden bevonden, behoudt de Koning zich voor daarin te voorzien bij een met redenen omkleed besluit, in overeenstemming met de in dit reglement gestelde regelen.

ART. 1. Onze vroegere besluiten, voor zoover die betrekking hebben op de toekenning van gagementen, onderstanden en gratificatiën bij en na het verlaten van den dienst, aan mili-

tairen beneden den rang van officier en aan hen gelijkgestelde militaire personen, zijn niet toepasselijk op diegenen hunner, die op den 1sten Januari 1877 bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* in dienst zijn, of daarbij na dien datum in dienst treden. Voor hen gelden de bepalingen van het reglement, dat bij dit Ons besluit wordt vastgesteld.

ART. 2. Zij die, gegageerd overeenkomstig Onze besluiten, den 1sten Januari 1877 bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* in dienst zijn, of daarbij na dien datum in dienst treden, worden, bij 't weder verlaten van den dienst, in het genot gesteld eener gagements-verhooging, overeenkomstig de 2de zinsnede der 1ste alinea van art. 19 van het bij dit Ons besluit gevoegd reglement, ten ware hun recht op gagement mocht vervallen zijn volgens artikel 20 van datzelfde reglement; een en ander met dien verstande, dat hun gagement, na 't weder verlaten van den dienst, in geen geval minder zal bedragen, dat hun door eenvoudige toepassing van meergenoemd reglement zou toekomen.

ART. 3. Bij het verleenen van gagement aan de Europeesche militairen beneden den rang van officier van de landmacht in *Nederlandsch-Indië* — en aan de hun gelijk gestelde militaire personen, — treden van en met 1 Januari 1876 de maximaalbedragen, vermeld in art. 13 van het bij dit Ons besluit gevoegde reglement, in de plaats van de overeenkomstige bedragen, vastgesteld bij Ons besluit van 2 Maart 1867, N°. 80, sub 1. Deze bepaling is niet van terugwerkende kracht op de gagementen, die vóór 1 Januari 1876 zijn verleend.

Bij K. B. dd. 1 December 1879, N°. 36 (A. O. 1880, N°. 15) is besloten:

ART. 1. Ons voormeld besluit van 24 Augustus 1875, N°. 42, is niet toepasselijk op militairen van het *Nederlandsch-Indische* leger, die in *Nederland* vertoeven, in afwachting van hun vertrek naar *Nederlandsch-Indië*, tenzij hun reeds vroeger gagement ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië* werd verleend. Voor hen gelden, uitgenomen in laatstgenoemd geval, tot en met den dag van inscheping tot vertrek naar *Nederlandsch-Indië*, de bepalingen nopens de toekenning van pensioen, onderstand en gratificatie bij 't verlaten van den dienst, die

voor het Nederlandsche leger van kracht zijn, met dien verstande, dat de toekenning door Ons geschiedt op de voordracht van onzen Minister van Koloniën.

ART. 2. Ons tegenwoordig besluit treedt in werking van en met 1 Januari 1880.

ART. 3. Alle pensioenen, onderstanden en gratificatiën, krachtens dit Ons besluit te verleenen, komen ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië*.

REGLEMENT op het toekennen van pensioen en onderstand der weduwen en kinderen van de Europeesche officieren en militairen beneden dien rang, van de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht. (K. B. dd. 24 November 1859, N°. 70; A. O. 1860, N°. 13, ad II.)

ART. 1 (17). De weduwen van officieren, van militairen beneden dien rang en van aan hen gelijkgestelde militaire personen, wier echtgenooten in den strijd of *in* en *door* gevorderde of bevolene dienstverrichtingen gesneuveld of omgekomen zijn, of aan de onmiddellijke gevolgen van den strijd of van de gemelde dienstverrichtingen binnen 1 jaar zijn overleden, hebben recht op pensioen, mits de voorschreven omstandigheden behoorlijk zijn erkend.

Het pensioen wordt geregeld naar den rang of graad, door den overleden echtgenoot werkelijk bekleed of waaraan zijne betrekking is gelijkgesteld geweest.

De voormelde bepalingen zijn niet van toepassing op weduwen, wier huwelijk na het ontstaan der voormelde omstandigheden is voltrokken.

ART. 2 (18). Wanneer officieren, militairen beneden dien rang en aan hen gelijkgestelde militaire personen, die op eene der in art. 1 vermelde wijzen het leven hebben verloren, geene weduwe, maar kind of kinderen nalaten, beneden de 18 jaren, geboren uit een vóór het ontstaan der in het genoemd artikel omschreven omstandigheden voltrokken wettig huwelijk of daardoor gewettigd, wordt aan dat kind of die kinderen een onderstand verleend, tot een gelijk bedrag als het pensioen dat aan de weduwe zou zijn toegekend.

Zoodra een der kinderen ophoudt gerechtigd te zijn tot onderstand, gaat zijn aandeel over op de overblijvende rechthebbende kinderen.

ART. 3 (19). Het ten laste der koloniale geldmiddelen toegekend wordende jaarlijksche bedrag van het pensioen hierboven vermeld, wordt vastgesteld als volgt:

Voor de weduwe van een:

luitenant-generaal	op *f* 1250.
generaal-majoor	» » 1000.
kolonel	» » 800.
luitenant-kolonel	» » 700.
majoor	» » 600.
kapitein	» » 500.
1sten luitenant	» » 400.
2den luitenant	» » 400.

Voor de weduwen van militairen beneden den rang van officier: *de helft* van het volle gagement, voor hare echtgenooten bepaald. (Deze alinea aldus gewijzigd bij K. B. dd. 25 Augustus 1875, N°. 43; A. O. 1876, N°. 34.)

ART. 4 (20). Het pensioen en de onderstand nemen in den regel aanvang met den dag, waarop het traktement, pensioen of gagement van den overleden echtgenoot of vader heeft opgehouden.

Wanneer de aanvraag tot het verkrijgen van pensioen of onderstand niet is ingekomen binnen 18 maanden nadat het recht daarop is verkregen, gaat het pensioen of de onderstand eerst in met het vierendeeljaars, volgende op dat waarin de aanvraag is ingediend.

De aanvraag niet ingekomen zijnde binnen 5 jaren, nadat het recht om die te doen is verkregen, vervalt dat recht.

ART. 5 (21). Eene weduwe hertrouwende, verliest, van en met den eersten der maand na die, waarin het nieuwe huwelijk is voltrokken, haar pensioen, dat, wanneer er kind of kinderen aanwezig zijn, die, indien zij ouderloos waren, in de termen zouden verkeeren nog onderstand te kunnen genieten, als zoodanig aan hen wordt toegekend.

Opnieuw in den weduwenstaat gerakende, wordt de weduwe, wanneer zij dientengevolge geen recht heeft op een ander pensioen ten laste van de geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, behoudens het voorschrift in de alinea's 2 en 3 van art. 4 vervat, in het genot van haar vroeger pensioen hersteld, van en met den

eersten der maand na die, waarin zij andermaal weduwe is geworden, en vervalt van en met dat tijdstip de in het 1ste lid vermelde onderstand.

Heeft de weduwe daarentegen het recht verkregen op een ander pensioen ten laste van de geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, dan blijven de in het 1ste lid vermelde kinderen in het genot van den aan hen toegekenden onderstand, zoolang zij nog in de termen verkeeren dien te kunnen genieten.

Na het vervallen van dien onderstand, wordt, indien het laatste pensioen der weduwe minder bedraagt dan hetgeen zij vroeger genoot, het bedrag van het verschil, ten laste der koloniale geldmiddelen, aan haar toegekend.

Indien bij het vervallen van het laatst aan de weduwe toegekende pensioen, van 2 echtgenooten, die op eene wijze als in art. 1 vermeld, het leven hebben verloren, kinderen aanwezig zijn, die nog in de termen verkeeren onderstand te kunnen genieten, wordt ook aan de kinderen van den 2den echtgenoot een onderstand toegekend, ten bedrage van het door zijne weduwe genoten pensioen.

Art. 6 (22). Wanneer officieren, militairen beneden dien rang en aan hen gelijkgestelde militaire personen, wier weduwen recht hebben op pensioen, behalve de bij haar verwekte wettige kinderen, er nalaten, die uit een wettig huwelijk zijn geboren of daardoor gewettigd, en de weduwe dezen of ook hare eigene kinderen, gedurende het tijdvak waarin ouderlooze kinderen in de termen verkeeren onderstand te kunnen genieten, verstoot of onverzorgd laat, verliest zij, van en met het vierendeeljaars, waarin de oorzaak van dit verlies is ontstaan, van haar pensioen zoovele deelen, min één, als het getal van die verstooten of onverzorgd gelaten kinderen, met bijtelling van haar zelve, bedraagt.

De alzoo verloren gedeelten van het pensioen gaan onmiddellijk als onderstand over op de verstooten of onverzorgd gelaten kinderen, zoolang zij nog in de termen verkeeren dien te kunnen genieten.

Daarna vervalt het door dusdanige kinderen genotene aan de koloniale geldmiddelen, zonder ooit weder aan de weduwe te kunnen worden toegekend.

ART. 7 (23). Bij het overlijden eener weduwe, in het genot van pensioen of daarop recht hebbende, die kind of kinderen nalaat, geboren uit een wettig huwelijk van hem, die op eene wijze als in art. 1 vermeld, het leven heeft verloren, of door huwelijk gewettigd, en nog in de termen verkeerende om onderstand te kunnen genieten, wordt die aan hen toegekend tot hetzelfde bedrag als het pensioen, dat aan de weduwe was of zou hebben kunnen worden toegekend.

ART. 8 (24). Het laatste lid van de artt. 2 en 20, respectievelijk van het »reglement op het toekennen van pensioen enz. en gagement enz.", en de §§ *a*, *b* en *c* van de artt. 21 en 22 van eerstgemeld reglement, benevens de §§ *a*, *b* en *c* van art. 21 van het reglement op het toekennen van gagement enz., zijn van toepassing op de in dit reglement vermelde pensioenen en onderstanden.

Wanneer eene weduwe ter zake vermeld in § *b* van art. 21 van de twee bovenbedoelde reglementen, haar pensioen heeft verloren, en er kind of kinderen aanwezig zijn, vermeld in art. 7, is dat artikel ook op dat kind of die kinderen van toepassing.

ART. 9 (25). Bij het overlijden eener weduwe wordt het pensioen niet verder betaald dan tot en met den laatsten der maand, waarin het overlijden heeft plaats gehad.

Het recht op verder genot van den toegekenden onderstand vervalt, behalve in de gevallen vermeld in het 1ste lid van art. 8:

voor jongens, met den eersten der maand na die, waarin zij hun 18de jaar hebben volbracht, of overleden zijn, of vroeger een burgerlijk of militair ambt in 's lands dienst verkregen hebben, waaraan een jaarlijksch inkomen is verbonden, gelijkstaande aan of meer bedragende dan de onderstand;

wanneer dusdanig inkomen minder bedraagt, wordt met het bedrag daarvan de onderstand verminderd;

voor meisjes, met den eersten der maand na die, waarin zij haar 18de jaar volbracht, of vroeger een huwelijk aangegaan hebben, of overleden zijn.

ART. 10 (26). Wanneer er, tijdens het overlijden van den echtgenoot, scheiding van tafel en bed, op zijn verzoek uitgesproken, bestaat, heeft zijne weduwe geen recht op pensioen.

In zoodanig geval, en in dat van echtscheiding, worden de kinderen, met betrekking tot het recht op onderstand, met ouderlooze kinderen gelijkgesteld.

Heeft de scheiding van tafel en bed op verzoek van de vrouw plaats gehad, dan heeft zij recht op pensioen.

Is de scheiding van tafel en bed op verzoek van de beide echtgenooten uitgesproken, dan kan de vrouw voor het pensioen in aanmerking komen.

ART. 11 (27). Alle in dit reglement vermelde pensioenen en onderstanden worden genoten, onder den last aan de zijde der belanghebbenden, tot naleving van alle verplichtingen, die daaraan in hetzelve zijn verbonden, of die daaraan bij latere algemeene verordeningen nader mochten verbonden worden.

De aanvragen tot het verkrijgen van pensioen of onderstand worden ingediend: in *Nederland* aan den Minister van Koloniën, en in *Nederlandsch-Indië* aan den bevelhebber der landmacht. Deze biedt zijne aanvraag den Gouverneur-Generaal aan.

De pensioenen en onderstanden worden verleend: door den Koning, den Minister van Koloniën gehoord, aan de belanghebbenden, die zich in *Nederland* of elders buiten *Nederlandsch-Indië* bevinden, en door den Gouverneur-Generaal, den bevelhebber der landmacht gehoord, aan hen, die zich in die gewesten bevinden; met vermelding in de daartoe strekkende besluiten der gronden waarop, en der artikelen van dit reglement overeenkomstig welke zij worden toegekend.

Van de toekenning der pensioenen en onderstanden wordt aan de belanghebbende een authentiek bewijsstuk uitgereikt.

ART. 12 (28). De pensioenen en onderstanden zijn, na overlegging der vereischte bewijsstukken, betaalbaar: in *Nederland*, na den afloop van elk vierendeeljaars, en in *Nederlandsch-Indië*, na den afloop van elke maand.

De termijnen van betaling, waarvan, zonder daartoe gevraagde en verkregene vergunning, de invordering niet binnen 1 jaar nadat zij verschenen zijn heeft plaats gehad, worden niet meer betaald.

ART. 13 (29). Met toestemming: in *Nederland* van den Minister van Koloniën, en in *Nederlandsch-Indië* van den Gouverneur-Generaal, kunnen gepensionneerden en onderstand genietenden zich op vreemd grondgebied vestigen, zonder te dier zake aan eenige korting te zijn onderworpen.

Bij het verkrijgen van vergunning tot vestiging op vreemd grondgebied, zijn de belanghebbenden, met uitzondering van degenen, die de hoedanigheid van Nederlander niet bezitten, verplicht vóór hun vertrek, of vóór de daarop eerstvolgende pensioensbetaling, domicilie binnen het Rijk in Europa of binnen zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen te nemen, en daarvan bij authentieke akte te doen blijken, met aanduiding van den naam en der woonplaats van dengene, bij wien domicilie is gekozen.

Die akte wordt door de belanghebbenden onverwijld gezonden: in *Nederland* aan den Minister van Koloniën, en in *Nederlandsch-Indië* aan den ambtenaar, die met de uitbetaling van het pensioen enz. is belast.

Zoolang aan laatstgemelde bepaling niet is voldaan, wordt het pensioen of de onderstand niet uitbetaald.

ART. 14 (30). De krachtens dit reglement toegekende pensioenen en onderstanden, kunnen niet gelijktijdig worden genoten met andere pensioenen of onderstanden, ten laste van de geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

ART. 15 (31). De toelage, verbonden aan het broederschap van den Nederlandschen Leeuw (*f* 200 's jaars), blijft *voor de helft behouden door de weduwe ingeval van overlijden* (wet van 29 September 1815, N°. 49; *Staatsblad* 1815, N°. 47).

ART. 16 (33). De pensioenen en onderstanden, krachtens dit reglement verleend, zijn onvervreemdbaar, voor zooveel zij in *Nederland* betaald worden, tot naleving der wet van den 26sten Mei 1849 (*Indisch Staatsblad* N°. 24).

De titularis kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.

Indien men last geeft om het pensioen of de onderstand voor zich te ontvangen, kan men die lastgeving altijd herroepen.

Alle overeenkomsten, hiermede strijdig, zijn nietig.

Deze bepaling wordt uitgedrukt in het authentieke bewijsstuk, dat aan den titularis wordt uitgereikt, ten blijke dat Ons pensioen of onderstand is toegekend geworden.

De voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen eene matige rente, op de voorschreven pensioenen of onderstanden verstrekt, en tot zekerheid waarvan de authentieke

bewijsstukken der toekenning zijn afgegeven, zijn niet onder de hiervoren verboden beleeningen begrepen, mits de bepalingen, waarnaar die voorschotten geschieden, zijn goedgekeurd: in *Nederland* door Gedeputeerde Staten der provinciën, waarin de gezegde besturen en instellingen zijn gevestigd, en in *Nederlandsch-Indië*, door de daartoe door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen autoriteiten (de hoofden van gewestelijk bestuur ter plaatse waar de instellingen zijn gevestigd).

ART. 17 (34). Op de pensioenen van weduwen van officieren en van aan hen gelijk gestelde militaire personen, worden ten behoeve van particuliere schuldeischers geene kortingen toegestaan, dan ter zake van schulden wegens woning, kleeding en verdere noodwendige levensbehoeften.

Voor de genoemde onderwerpen kan, om het even hoeveel de schuld bedraagt, na een ingesteld onderzoek: in *Nederland* in den geest der wet van 24 Januari 1815, in *Nederlandsch-Indië* overeenkomstig de aldaar bestaande verordeningen van gelijke strekking, korting worden verleend, hoogstens tot een zesde gedeelte van het bedrag van het pensioen.

Indien de schuldeischer, naar aanleiding van het voorschreven onderzoek, aan de gewone justitie verwezen, en de schuldenaar door den rechter tot het betalen van de proceskosten veroordeeld is, wordt de korting tevens verleend voor het beloop der kosten door den schuldeischer gemaakt.

Op de pensioenen der weduwen van militairen beneden den rang van officier en van aan hen gelijk gestelde militaire personen, en op de onderstanden van kinderen beneden de 18 jaren, wordt om geenerlei reden korting ten behoeve van particuliere schuldeischers toegestaan. (Dit artikel aldus gewijzigd op grond van het K. B. dd. 5 Januari 1873, N°. 15, A. O. 1873, N°. 47.)

ART. 18 (35). Wanneer de gepensionneerde of onderstand genietende, in eenig door het openbaar gezag erkend gesticht of instelling van weldadigheid opgenomen of, op welke wijze ook, door zoodanige instelling, of wel door de gemeente, waarin zijn onderstands-domicilie is gevestigd, wordt verpleegd, wordt, zoolang dit geschiedt, het pensioen of de onderstand uitbetaald aan het bestuur van dat gesticht, dier instelling of gemeente, voor rekening waarvan de verpleging plaats heeft.

Indien echter het bedrag van het pensioen of de onderstand de verplegingskosten overtreft, wordt dat meerdere door het

betrokken bestuur aan of ten behoeve der titularissen uitgekeerd.

Wanneer de voormelde opname of verpleging, militaire en maritieme zieken-inrichtingen daaronder begrepen, ten laste van de geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, plaats heeft, worden de kosten daarvan gekweten uit het bedrag van het pensioen of des onderstands, over het tijdvak der opname of verpleging, mits die kosten dat bedrag niet overtreffen, blijvende, in het tegenovergestelde geval, het meerdere ten laste der voormelde geldmiddelen.

Bij het bestaan van een overschot, wordt hetzelve op de gebruikelijke wijze aan de titularissen uitgekeerd.

Transitoire bepalingen.

Art. 19 (36). De weduwen van de voormaals bij de landmacht in *Nederlandsch-Indië* gediend hebbende officieren, militairen beneden dien rang en aan hen gelijkgestelde militaire personen, wier echtgenooten gepensionneerd of in het genot van gagement zijn gesteld, zonder na de weder-in-bezitneming van *Nederlandsch-Indië* in 1816, nader in dienst gesteld te zijn geweest, hebben recht op pensioen, wanneer haar huwelijk vóór het op pensioen stellen harer echtgenooten voltrokken en door geen ander huwelijk opgevolgd is, en bijaldien zij niet reeds pensioen genieten, ten laste der geldmiddelen van den Staat, of van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, of uit de in *Nederland* of in zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen bestaande weduwen- en weezenfondsen, zoo voor de officieren van de landmacht, als voor de ambtenaren tot het algemeen bestuur behoorende.

De bepalingen, in dit reglement met opzicht tot de officiersweduwen-pensioenen vastgesteld, derzelver bedrag daarin begrepen, zijn ook op het voorschreven pensioen van toepassing.

Art. 20 (40). De artikelen 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 17 en 18 zijn van toepassing op pensioenen en onderstanden, vóór het in werking brengen van dit reglement verleend aan de weduwen en kinderen van officieren, van militairen beneden dien rang, en van aan hen gelijkgestelde militaire personen, van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*.

ART. 21 (42). Wanneer weduwen of kinderen van officieren, van militairen beneden dien rang, en van aan hen gelijkgestelde militaire personen, bezwaren inbrengen over het niet of niet behoorlijk toepassen op hen in *Nederlandsch-Indië* van de in dit reglement vervatte bepalingen, en die bezwaren gegrond bevonden worden, behoudt de Koning zich voor, bij een met redenen omkleed besluit, daarin te voorzien, in overeenstemming met de in dit reglement gestelde regelen.

Bij ditzelfde K. B. dd. 24 November 1859, N°. 70; A. O. 1860, N°. 13, ad II, is besloten:

ART. 1. Bovengenoemd reglement wordt, evenals de verdere bepalingen van dit besluit, in werking gebracht te rekenen van den 1sten Juni 1860.

ART. 2. Aan iedere naar *Nederland* terugkeerende weduwe van een overleden militair beneden den rang van officier, en aan hem gelijkgestelden militairen persoon van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, die, volgens dit bij Ons tegenwoordig besluit gevoegde reglement, geene aanspraak heeft op pensioen, wordt, door of vanwege den Gouverneur-Generaal, toegekend een onderstand voor eens van *f* 100, en van *f* 40 voor ieder haar vergezellend kind, geboren uit een wettig huwelijk van den betrokken overleden militair, of aan hem gelijkgestelden militairen persoon, of daardoor gewettigd, betaalbaar ten laste der koloniale geldmiddelen, voor de helft bij vertrek naar *Nederland*, en voor de wederhelft na aankomst aldaar.

ART. 3. Ingeval de belanghebbenden, aan of voor wie de onderstanden voor eens, vermeld in het voorafgaande artikel, zijn toegekend, zijn overleden vóórdat de uitkeering heeft plaats gehad, wordt de toekenning geacht niet te zijn geschied.

Indien de voormelde onderstanden, om andere dan de voormelde redenen, door eigen toedoen der belanghebbenden, niet zijn betaald binnen één jaar na hunne terugkomst in *Nederland*, is de aanspraak daarop vervallen.

NB. De tusschen haakjes geplaatste getallen duiden aan de artikelen van het »reglement op het toekennen van pensioenen enz.", bedoeld bij K. B. dd. 24 November 1859, N°. 70; A. O. 1860, N°. 13, ad II.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

WIJZIGING.

Door het Koninklijk Besluit dd. 22 April 1882 (*Staatsblad* N°. 55), is het op bladz. 32 voorkomende art. 18, met het daarin genoemde Koninklijk Besluit dd. 21 April 1863, N°. 25, komen te vervallen, te rekenen van 1 Januari 1884.